ΕΣΤΙΑ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΩι 1876

Βραβευθὲν ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις Συλλόγου πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν, ἀξιωθὲν ἀργυροῦ μεταλλίου ἐν τῇ Ἐκθέσει τῆς Δ' Ὀλυμπιάδος καὶ χαλκοῦ ἐν τῇ Παγκοσμίῳ Ἐκθέσει τοῦ 1889.

Τιμὴ συνδρομῆς ἐτησίας καὶ προπληρωτέας: Διὰ τὸ Ἐσωτερικὸν δρ. 8 διὰ τὸ Ἐξωτερικὸν φρ. χρ. 10. — Τιμὴ φύλλου: Διὰ τὸ Ἐσωτερικὸν δρ. 0,20 διὰ τὸ Ἐξωτερικὸν φρ. χρ. 0,20.

Διὰ καταχωρήσεις ἀγγελιῶν ἐν τῇ τελευταίᾳ σελίδι κτλ. γίνονται ἰδιαίτεραι συμφωνίαι. — Γραφεῖον: ὁδὸς Νομισματοκοπείου ἀριθ. 7 παρὰ τὴν Διεύθυνσιν τῆς Ἀστυνομίας.

1895. Ἐν Ἀθήναις, 7 Μαΐου. Ἀριθ. 19.

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ[1]

Φίλοι Κύριοι,

Μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν εὑρίσκομαι καὶ πάλιν ἐν τῷ μέσῳ ὑμῶν. Πρὸ ἑνὸς ἀκριβῶς ἔτους εἶχα τὴν τιμὴν νὰ σᾶς ἴδω, τὴν ἑσπέραν ὅτε ἐτέθησαν αἱ βάσεις τοῦ καλοῦ σας τούτου συνδέσμου. Αἱ βάσεις ἀνεδείχθησαν στεραί, ἐὰν ἐπιτρέπεται νὰ κρίνωμεν ἐκ τῆς μέχρι τοῦδε ἐπιτυχίας. Διὰ τὴν ἐπιτυχίαν ταύτην σᾶς συγχαίρω ἀπὸ καρδίας. Εὔχομαι καὶ ἐλπίζω νὰ ἐξακολουθήσῃ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον στερεουμένη. Πρὸς τοῦτο δὲν ἔχετε ἢ νὰ ἀκολουθήσητε τὴν μέχρι τοῦδε πορείαν, μὴ παρεκκλίνοντες ἀπὸ τὴν σώφρονα γραμμὴν τῆς μετριότητος. Τὰ εἴπαμεν καὶ πέρυσι, Κύριοι, ἀλλὰ δὲν πειράζει ἂν τὰ ἐπαναλαμβάνωμεν, διὰ νὰ μὴ τὰ λησμονοῦμεν. Ἐνθυμεῖσθε τὸν βασιλέα Φίλιππον καὶ τὸν δοῦλον, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἐντολὴν νὰ τὸν ἐνθυμίζῃ κατὰ πᾶσαν πρωΐαν ὅτι εἶναι θνητός. Τοῦ δούλου ἐκείνου τὸ ἔργον ἀναλαμβάνω περίπου σήμερον, μὲ τὴν ἄδειάν σας. — Ὁ Ἄγγλος ἱστοριογράφος τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ὁ Grote, λέγει που, δὲν ἐνθυμοῦμαι περὶ τίνος τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν ὁμιλῶν, ὅτι οἱ πρόγονοί μας δυσκόλως διήρχοντο τὴν δοκιμασίαν τῆς ἐπιτυχίας. Ἀνεφαίνοντο μεγάλοι προτοῦ φθάσουν εἰς τὴν κορυφήν· ἔπειτα ἤρχιζε πάλιν κατήφορος. Λέγει τοῦτο ὡς χαρακτηριστικὸν τοῦ Ἕλληνος, ἐνῷ ἴσως εἶναι γενικὸν καὶ ἀνθρώπινον. Ἀλλά, ὁπωσδήποτε, δὲν νομίζετε, Κύριοι, ὅτι ἡ ὑποδεικνυομένη ἀσθένεια ἔχει πρόχειρον τὴν θεραπείαν; Τὴν κορυφὴν ἔχετέ την πάντοτε ὑψηλότερα τοῦ σημείου ὅπου εὑρίσκεσθε. Βλέπετε πάντοτε πρὸς τὰ ἄνω, καὶ τότε ἀποφεύγετε τὸν κατήφορον. Διὰ τὴν ἰδικήν σας ἀνάβασιν γνωρίζετε ἤδη, ἐκ τῆς ἀποκτηθείσης πείρας, πῶς ἐξασφαλίζεται ἡ διαρκὴς πρόοδος: Διὰ βημάτων μικρῶν καὶ στερεῶν. Μὴ ἀνοίγετε τὰ σκέλη περισσότερον τοῦ μήκους των. Ἐξακολουθήσατε προσέχοντες ἀνὰ πᾶν βῆμα, στηριζόμενοι μετ' ἀγάπης ὁ εἷς ἐπὶ τοῦ ἄλλου, περιοριζόμενοι ἐντὸς τῶν μέσων σας, μὴ λησμονοῦντες ὅτι εἶσθε σπουδασταὶ εἰς τὰ ξένα, ἐπωφελούμενοι τῆς φιλοξενίας τοῦ γενναίου τούτου ἔθνους, τοῦ κρατοῦντος ἀσκεπῆ τὴν δᾶδα τῆς ἐπιστήμης, διὰ νὰ φωτίζωνται ὅσοι ἔχουν ὄρεξιν φωτισμοῦ. Μὴ λησμονεῖτε ποτὲ ὅτι ὁ φοιτητικὸς σύνδεσμος οὐδεμίαν ἔχει ἀποστολὴν ἄλλην ἢ τὴν διατυπωθεῖσαν εἰς τὸ πρόγραμμά σας, — ἐμμείνατε πιστοὶ εἰς τὸ πρόγραμμα τοῦτο καὶ εἰς τὸν κανονισμόν σας, καὶ μὴ φοβεῖσθε! Θ' ἀναβαίνετε πάντοτε, πλησιάζοντες ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον εἰς τὴν πάντοτε προέχουσαν κορυφήν. Ἐγγύησις τοῦ μέλλοντος εἶναι τὰ μέχρι τοῦδε κατορθωθέντα. Ὁ σύνδεσμός σας ἐρρίζωσεν ἤδη. Ἠρχίσατε ἀποδεικνύοντες δι' ἔργων τὴν ἀλήθειαν τοῦ ῥητοῦ, ὅτι ἡ ἕνωσις ἀποτελεῖ τὴν δύναμιν. Ἐπεδείξατε, ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ φοιτητικοῦ σας κύκλου, τὰς συμπαθείας τῶν Ἑλλήνων πρὸς πενθοῦσαν τὴν Γαλλίαν· διὰ τῆς μετριοπαθοῦς καὶ σώφρονος ἐνεργείας σας συνετελέσατε πρὸς περιορισμὸν τῆς χρήσεως ὅρου ἐπαχθοῦς εἰς Ἑλληνικὰς ἀκοάς, μεθαύριον συνέρχεσθε εἰς συμπόσιον πρὸς πανηγυρισμὸν *ἐθνικῆς ἑορτῆς*, ἀντιμεθαύριον ἀποκαλύπτετε προτομὴν τοῦ Κοραῆ ἐπὶ τοῦ κενοῦ τάφου του. Ἐπὶ τέλους δέ, ἐλάβατε κῦρος, τρόπον τινά, ἐπίσημον, χάρις εἰς τοὺς δύο ἐπιφανεῖς Γάλλους, τοὺς τιμήσαντας τὸν σύνδεσμόν σας μὲ τὰς ὡραίας διαλέξεις των.

Τὸ τελευταῖον τοῦτο μ' ἐκθέτει σήμερον εἰς μέγαν κίνδυνον. Ὅτε ἡ ἐπιτροπή σας εὐηρεστήθη ν' ἀναθέσῃ εἰς ἐμὲ τὴν διάλεξιν τῆς τρίτης ταύτης μηνιαίας συναθροίσεώς σας, ἐδίστασα πολὺ προτοῦ ἀποκριθῶ καταφατικῶς εἰς τὴν εὐμενῆ πρόσκλησιν. Ἐδίστασα νὰ παρουσιασθῶ ἐνώπιόν σας κατόπιν λογίων εὐρυμαθῶν καὶ εὐγλώττων, ὁποῖοι οἱ φίλοι μου Κ. Κ. Croiset καὶ Reinach. Ἐδίστασα καὶ δι' ἄλλον ἔτι λόγον: Δὲν εἶχα τίποτε τὸ ἕτοιμον, καὶ μοῦ ἔλειπεν ὁ πρὸς ἑτοιμασίαν καιρός. Ἀλλ' ἐσκέφθην, Κύριοι, ὅτι ἴσως σᾶς ἐνδιαφέρῃ ἡ διακοίνωσις λεπτομερειῶν τινων περὶ πράγματος, τὸ ὁποῖον μὲ ἐπησχόλησε κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους μῆνας, καὶ περὶ τοῦ ὁποίου ἔγεινε, γίνεται καὶ θὰ γείνῃ εἰσέτι λόγος ἀρκετός: περὶ τῆς ἀνασυστάσεως τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων ὑπὸ μορφὴν διεθνῆ, καὶ περὶ τῆς ἐγκαινίσεώς των εἰς Ἀθήνας.

Ἐκ τῶν ἐφημερίδων γνωρίζετε εἰς τί σημεῖον εὑρίσκεται σήμερον ἡ ὑπόθεσις, ἀλλ' ἀγνοεῖτε ἴσως πῶς ἐγεννήθη ἡ περὶ ἰδρύσεως τῶν ἀγώνων τούτων ἰδέα, — πῶς ἔλαβε σῶμα. Ἐὰν μοῦ τὸ ἐπιτρέπετε, θὰ σᾶς ἀφηγηθῶ ἐν συνόψει τὴν διέλιξιν αὐτῆς τῆς ἱστορίας. Ἐξ ἀνάγκης θὰ παρεισφρύσῃ συχνάκις τὸ *ἐγώ* εἰς τὴν ὁμιλίαν μου. Ἐλπίζω ὅτι τοῦτο δὲν θὰ σᾶς φανῇ πολὺ ὀχληρόν. Ἐνθαρρύνομαι ἐκ τοῦ οἰκογενειακοῦ χαρακτῆρος τῆς συναθροίσεώς μας. Θεωρήσατε τὴν διάλεξίν μου ὡς συνδιάλεξιν. Οὕτω τὴν θεωρῶ κ' ἐγώ. Ὑποθέτω ὅτι ἀποκρίνομαι εἰς σιωπηλὴν ἐρώτησιν φίλων, ἐχόντων τὴν περιέργειαν νὰ μάθουν πῶς καὶ πόθεν συνέπεσε ν' ἀναμιχθῶ εἰς ὑπόθεσιν τοιαύτης φύσεως.

[1] Ἀνεγνώσθη κατὰ τὴν μηνιαίαν συνεδρίασιν τοῦ *Συνδέσμου τῶν Ἑλλήνων σπουδαστῶν ἐν Παρισίοις*, τὴν 5 Ἀπριλίου 1895.

Ἰδοὺ πῶς:

Μίαν ἑσπέραν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος Ἰουνίου, ὁ ταχυδρόμος μοῦ ἔφερε θήκην, ἐκ τῆς ὁποίας ἀπέσυρα δίπλωμα ἐπ' ὀνόματί μου, ὡς μέλους τοῦ εἰς Ἀθήνας Πανελληνίου Γυμναστικοῦ Συλλόγου. Μοῦ ἦσαν ὅλως ἄγνωστα τὰ τοῦ Συλλόγου τούτου, — δὲν εἶχα ἐπιζητήσει τὴν τιμὴν νὰ γίνω μέλος του, οὔτε εἶχα τὰ πρὸς τοῦτο προσόντα. Τὴν ἀπορίαν μου ἔλυσε τὴν ἐπαύριον τὸ πρωὶ ὁ ταχυδρόμος καὶ πάλιν. Ἔφερε φάκελλον μέγιστον, περιέχοντα ἐπιστολὴν τοῦ Συλλόγου, παρακαλοῦντός με νὰ τὸν ἀντιπροσωπεύσω εἰς τὸ Διεθνὲς Ἀθλητικὸν Συνέδριον. Τὸ ἐπίσημον τοῦτο ἔγγραφον συνώδευον ἐπιστολαὶ φίλων μου, μελῶν τοῦ Συλλόγου, ζητούντων τὴν συγκατάθεσίν μου — καὶ μάλιστα **τηλεγραφικῶς**, καθόσον τὸ συνέδριον συνήρχετο μετ' ὀλίγας ἡμέρας. Ἡ πρώτη μου ὤθησις ἦτο ν' ἀρνηθῶ. Οὔτε κἂν ἐγνώριζον ὅτι πρόκειται νὰ συγκροτηθῇ εἰς τὰ Παρίσια διεθνὲς ἀθλητικὸν συνέδριον. Τί κοινὸν μεταξὺ ἀθλητισμοῦ καὶ ἐμοῦ! — Πῶς ὅμως νὰ εἴπω *Ὄχι* εἰς φίλους ἀγαπητούς; Ἄλλως, παρευρέθην καὶ ἄλλοτε εἰς συνέδρια, χωρὶς νὰ ἔχω προσόντα δικαιοῦντα τὴν συμμετοχήν μου, ὄχι δὲ μόνον ὑπέκρυψα τὴν ἀμάθειάν μου τηρήσας σωτήριον σιωπήν, ἀλλὰ καὶ ἐπωφελήθην τῶν εἰς τὰ τοιαῦτα συνέδρια ἀφορμῶν πρὸς σχέσεις εὐχαρίστους καὶ πρὸς διασκεδάσεις. Μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι παρομοίαν διασκέδασιν ἀκίνδυνον θὰ εὕρω εἰς τὸ Ἀθλητικὸν Συνέδριον, ἐπιθυμῶν δὲ καὶ νὰ μὴ δυσαρεστήσω τοὺς φίλους μου, ἐδέχθην τὴν ἐντολήν.

Ἀλλά, τὴν ἐπομένην ἑβδομάδα, εἰς ἀπάντησιν τοῦ τηλεγραφήματος, λαμβάνω ἄλλον πάλιν φάκελλον. Περιεῖχεν ὑπόμνημα τοῦ Πανελληνίου Γυμναστικοῦ Συλλόγου, μὲ τὴν παράκλησιν νὰ τὸ διασκευάσω, μεταφράσω καὶ διακοινώσω εἰς τὸ Συνέδριον. Τοῦτο δὲν ἦτο βεβαίως διασκεδαστικόν. Ἀλλ' ὑπέθεσα ὅτι ἦτο ἀρχὴ καὶ τέλος, ὅτι τὸ ἔργον μου ἐντὸς τοῦ Συνεδρίου θὰ περιορισθῇ εἰς τοῦτο καὶ μόνον. Ὑπομονὴ λοιπόν! Ἐκάθισα, διεσκεύασα, μετέφρασα, καὶ ἐδηλοποίησα τὴν περὶ διακοινώσεως τοῦ ὑπομνήματος ἐντολήν μου πρὸς τὸν γενικὸν γραμματέα τοῦ Συνεδρίου.

Γενικὸς Γραμματεὺς ἦτο ὁ βαρόνος de Coubertin. Δὲν τὸν ἐγνώριζα πρότερον· οὔτε σεῖς τὸν ἐγνωρίζατε. Σήμερον ὅμως τὸ ὄνομά του ἔγεινε πασίγνωστον καθ' ὅλον τὸν Ἑλληνισμόν, ὑπὸ τὴν ἐξελληνισθεῖσαν μορφὴν τοῦ Κουμπερτέν. Δὲν εἶναι ὅμως ἐπίσης γνωστὸν ὅτι ὁ εὐγενὴς οὗτος Γάλλος φημίζεται ὡς συντελέσας τὰ μέγιστα πρὸς εἰσαγωγὴν καὶ ἐπίδοσιν τοῦ ἀθλητισμοῦ εἰς τὴν Γαλλίαν.

Πρὸ δέκα ἢ δεκαπέντε ἐτῶν ἡ Γαλλικὴ νεολαία ὀλίγον ἐφρόντιζε περὶ sport. Σήμερον τὰ πράγματα μετεβλήθησαν. Ἡ σωμασκία καὶ τὰ διάφορα ἀθλητικὰ παίγνια καλλιεργοῦνται ἐδῶ μετὰ ζέσεως ὅσης σχεδὸν καὶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Τὸ κατόρθωμα ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὰς ἐνεργείας τοῦ Κου de Coubertin. Ἀκάματος, δραστήριος, ἀβρὸς τοὺς τρόπους ἀλλὰ σιδηροῦς τὴν θέλησιν, ἐπιδέξιος περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς θελήσεώς του, ἀφωσιώθη ἐνθουσιωδῶς εἰς τὸ ἔργον τοῦτο. Γενικὸς γραμματεὺς τοῦ Συνδέσμου τῶν ἀθλητικῶν ἑταιριῶν τῆς Γαλλίας, δὲν περιορίζεται εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ποικίλων ἐκεῖ καθηκόντων του. — Ἀληθὴς ἀπόστολος τοῦ ἀθλητισμοῦ, ἐπεκτείνει τὴν δρᾶσίν του καὶ πέρα τῶν συνόρων τῆς πατρίδος του. Τὴν περὶ τὸ γράφειν εὐχέρειάν του χρησιμοποιεῖ καὶ πρὸς τοῦτο. Ὡς παράδειγμα ἀναφέρω τὸ τερπνὸν ὅσον καὶ διδακτικὸν σύγγραμμά του «περὶ τῶν πέρα τοῦ Ἀτλαντικοῦ Πανεπιστημίων», ὅπου, περιγράφων τὰ ἀνώτερα διδακτήρια τῆς Ἀμερικῆς, ἐνδιατρίβει ἰδίως εἰς τὰ τῆς σωματικῆς ἐκεῖ ἀγωγῆς. — Γνωρίζει κάλλιστα τὴν Ἀμερικὴν καὶ τὴν Ἀγγλίαν, οἱ δὲ διεθνεῖς του σχέσεις ἐξηγοῦν τὴν διεθνῆ ἐνέργειάν του. Διὰ τῆς συμπράξεως δύο φίλων του, τοῦ Ἀμερικανοῦ καθηγητοῦ Κου Sloane καὶ τοῦ Ἄγγλου Κου Herbert, ἔθεσε τὰς πρώτας βάσεις τοῦ ἀθλητικοῦ συνεδρίου. Ἡ συγκρότησις τοῦ διεθνοῦς τούτου συνεδρίου ἦτο ἔργον του, — ἔργον του καὶ ἡ ἀνίδρυσις τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων. Ἄνευ τοῦ Κου de Coubertin οὔτε τὸ ἓν θὰ ἐγίνετο, οὔτε τὸ ἄλλο.

Ταῦτα ἐν παρενθέσει. Ἐπανέρχομαι εἰς τὰ τοῦ Συνεδρίου.

Ἡ ἔναρξις τοῦ ἐτελέσθη μὲ πολλὴν ἐπισημότητα, τὴν 16 Ἰουνίου, εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῆς Σορβόνης. Τινὲς ἐξ ὑμῶν παρευρέθητε ἴσως εἰς τὴν τελετήν. Ὁ πρόεδρος τοῦ Συνεδρίου, βαρόνος de Courcel, πρεσβευτὴς ἤδη τῆς Γαλλίας εἰς Λονδῖνον, ἐξεφώνησεν εὔγλωττον ἐναρκτήριον λόγον· ὁ ποιητὴς Aicard ἀπήγγειλεν ἐνθουσιῶδες ποίημα· — ὁ Κος Reinach ὡμίλησε περὶ τοῦ ὕμνου εἰς Ἀπόλλωνα, καὶ κατόπιν ἐψάλη ὁ ὕμνος. Ἡ ἑορτὴ εἶχεν ἐξαιρετικῶς Ἑλληνικὸν χαρακτῆρα. Καὶ οἱ λόγοι καὶ τὸ ποίημα καὶ ὁ ὕμνος μετέφερον εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν φαντασίαν τοῦ πολυπληθοῦς ἀκροατηρίου. Τὰ ἐνθουμεῖσθε ὅσοι εἶσθε παρόντες. Ἡ ἐθνική μας φιλαυτία εὗρε πάλιν ἀφορμὴν ἱκανοποιήσεως, χάρις εἰς τὴν δόξαν τῶν προγόνων!

Ταῦτα ἦσαν τὰ προεόρτια. Τὴν ἐπομένην ἡμέραν — Κυριακὴν — ἐνισχύθη ἐξ ἑνὸς ἡ ἰδέα μου περὶ διασκεδάσεων, ἀλλ' ἐξ ἄλλου καὶ ἡ συναίσθησις τῆς ἀναρμοδιότητός μου. Τὰ μέλη τοῦ Συνεδρίου προσεκλήθησαν ὑπὸ διαφόρων ἀθλητικῶν συλλόγων. Πρόσκλησις τὸ πρωὶ εἰς ποδηλατικὸν διαγωνισμόν, πρόσκλησις τὸ ἀπόγευμα εἰς ἀγῶνα σφαιροπαικτικὸν — τοῦ Γαλλικοῦ Jeu de Paume. Ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Πανελληνίου Γυμναστικοῦ Συλλόγου ἐδίσταζε νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι πρώτην φορὰν παρευρίσκετο εἰς τοιούτου εἴδους θεάματα. Ἔβλεπε σιωπῶν καὶ ἀπέφευγε νὰ ἐκφέρῃ γνώμην περὶ τῆς ἀξίας τῶν ἀγωνιζομένων.

Τὴν Δευτέραν ἤρχισε τὸ Συνέδριον τὰς ἐργασίας του. Πρὸ τῆς ἐνάρξεως ἠρώτησα τὸν γενικὸν γραμματέα πότε θὰ ἔλθῃ ἡ σειρὰ τοῦ ὑπομνήματός μου, διὰ νὰ τελειώσω τὴν ἐντολήν μου. — «Νὰ τελειώσῃς, ἀπήντησε μὲ πονηρὸν μειδίαμα. Ἀκόμη δὲν ἀρχίσαμεν!» Δὲν ὑπωπτευόμην πόσον ἦσαν προφητικαὶ αἱ λέξεις του. Ποῦ νὰ φαντασθῶ ὅτι εἰσηρχόμην εἰς χορόν, μέλλοντα νὰ διαρκέσῃ ἐπὶ ἓν καὶ ἥμισυ ἔτος!

Τὸ Συνέδριον, μετά τινας προκαταρκτικὰς διασκέψεις, προέβη ἀμέσως εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ διχοτομηθῇ εἰς δύο ἐπιτροπάς, — τὴν μὲν πρὸς μελέτην καὶ διαρρύθμισιν τῶν ὅρων τοῦ Amateurisme... Νὰ σᾶς ὁμολογήσω ὅτι δὲν ἐγνώριζα περὶ τίνος ἐπρόκειτο; Ἴσως τινὲς ἐξ ὑμῶν δὲν εἶσθε σοφώτεροί μου. *Amateur* γνωρίζετε τί σημαίνει. Ἑλληνιστὶ ἐπλάσθη ἡ ἀντίστοιχος λέξις ***ἐρασιτέχνης***, δὲν ἐφαρμόζεται ὅμως εἰς ὅλας τὰς σημασίας τῆς Γαλλικῆς λέξεως. *Amateur* εἰς τὰ ἀθλητικά, εἶναι ὁ μὴ ἐξ ἐπαγγέλματος ἀθλητής, ὁ μὴ ἐξασκῶν τὸν ἀθλητισμὸν χάριν βιοπορισμοῦ ἢ κέρδους. Ἔργον λοιπὸν τῆς πρώτης τῶν ἐπιτροπῶν ἦτο ὁ ὁρισμὸς τῆς γραμμῆς ἐντὸς τῆς ὁποίας πρέπει νὰ μένῃ ὁ μὴ ἐξ ἐπαγγέλματος ἀθλητής, διὰ νὰ μὴ ὑποβληθῇ εἰς ἐξαίρεσιν ἢ ἀποπομπὴν ἐκ τῶν... ἃς εἴπωμεν ***ἐρασιτεχνικῶν*** συλλόγων καὶ τῶν ***ἐρασιτεχνικῶν*** διαγωνισμάτων.

Εἰς τὴν δευτέραν ἐπιτροπὴν ἀνετίθετο ἡ διάσκεψις περὶ τῆς ἱδρύσεως διεθνῶν ἀγώνων, βαπτισθέντων ἐκ τῶν προτέρων μὲ τὸ ὄνομα: Ὀλυμπιακῶν.

Μετὰ τὴν ἀπόφασιν περὶ τῶν δύο ἐπιτροπῶν, προσεκλήθησαν τὰ μέλη τοῦ Συνεδρίου νὰ δηλώσῃ ἕκαστος εἰς ποίαν ἐκ τῶν δύο ἐπιθυμεῖ νὰ καταταχθῇ. Τὰ μέλη ἦσαν περὶ τὰ ἑκατόν, ἀντιπροσωπεύοντα ἑταιρίας ἀθλητικὰς παντὸς κλάδου, ἐκ τῶν πλείστων χωρῶν τῆς Εὐρώπης καὶ ἐκ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς. Οἱ περισσότεροι κατετάχθησαν εἰς τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ amateurisme. Ἐγώ, ἐννοεῖται, κατετάχθην εἰς τὴν ἄλλην, ἀφοῦ ἐπεβάλλετο ἡ ἐκλογή. Ἄλλως δέ, καὶ τὸ ὑπόμνημά μου ἐπραγματεύετο περὶ τῆς ἀνασυστάσεως τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων.

Ἐχωρίσθημεν λοιπὸν εἰς δύο αἰθούσας τῆς Σορβόνης, διὰ νὰ ὀργανωθῇ ἑκάστη τῶν ἐπιτροπῶν, ἐκλέγουσα τὸ προεδρεῖον καὶ τὸν γραμματέα της. Φαντάζεσθε τὴν ἔκπληξίν μου, Κύριοι, ὅτε, ὡς ἐκ συνθήματος, πολλοὶ τῶν παρόντων ἐπρότειναν τὸ ὄνομά μου ὡς προέδρου. Πρόεδρος ἀθλητικῆς ἐπιτροπῆς ἐγώ! Διεμαρτυρήθην, διεκήρυξα τὸ ἀκατάλληλόν μου, ἀλλ' ὅτε ἀντέταξαν ὅτι ὡς Ἕλλην — καὶ μόνος Ἕλλην ἐκεῖ, — δὲν ἠδυνάμην ν' ἀρνηθῶ, προκειμένου περὶ ἀναβιώσεως Ἑλληνικῆς

ἰδέας, ἐσκέφθην ὅτι δὲν εἶχα τὸ δικαίωμα ν' ἀποποιηθῶ τιμὴν προσφερομένην εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐδέχθην, ἀλλ' ἐγὼ τὸ ἤξευρα μετὰ πόσου ἐνδοιασμοῦ.

Ἡ εὐμένεια καὶ ἡ εὐγένεια τῶν συναδέλφων μου ἀποκατέστησεν εὔκολον τὸ ἔργον τῆς προεδρείας. Αἱ συνεδριάσεις μας συνεχίζοντο ἐν ἄκρᾳ ἁρμονίᾳ, αἱ δὲ ἐργασίαι μας ἔληξαν προτοῦ ἡ ἄλλη ἐπιτροπὴ ἀποπερατώσῃ τὰς ἰδικάς της. Τὸ ἑπόμενον Σάββατον συνελθοῦσαι αἱ δύο ἐπιτροπαὶ συναπετέλεσαν πάλιν τὸ Συνέδριον, τὸ ὁποῖον ἐν τῇ ὁλομελείᾳ του εἶχε νὰ ἐπικυρώσῃ τὰ ἔργα ἑκάστης τῶν δύο ἐπιτροπῶν καὶ ν' ἀποφασίσῃ περὶ παντὸς ἐκκρεμοῦς ζητήματος.

Ἡ ἰδική μας ἐπιτροπὴ εἶχε νὰ ὑποβάλῃ εἰς τὴν κύρωσιν τοῦ Συνεδρίου τὰς ἑξῆς ἀποφάσεις της:

1ον. Ὅτι μὴ ὑπαρχούσης ἀμφιβολίας ὡς πρὸς τὰς ἀγαθὰς συνεπείας τῆς ἀνασυστάσεως τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων, ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ ἀθλητισμοῦ, καθὼς καὶ ὑπὸ ἠθικήν τε καὶ διεθνῆ ἔποψιν, οἱ ἀγῶνες οὗτοι ἀνιδρύονται ὑπὸ ὅρους συμμόρφους πρὸς τὰ σημερινὰ ἤθη καὶ ἔθιμα.

2ον. Ὅτι, παρεκτὸς τῆς ξιφομαχίας, μόνοι οἱ μὴ ἐξ ἐπαγγέλματος ἀγωνισταί, οἱ *amateurs*, εἶναι δεκτοὶ εἰς τοὺς ἀνιδρυομένους Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνας.

3ον. Ὅτι ἡ διεθνὴς ἐπιτροπή, ἡ ἑκάστοτε ὀργανίζουσα τοὺς ἀγῶνας, ἔχει (διὰ τοῦ καταρτιθησομένου κανονισμοῦ της) τὸ δικαίωμα νὰ ἐξαιρῇ αὐτῶν πᾶν ἄτομον δυνάμενον ὡς ἐκ τοῦ παρελθόντος του νὰ παραβλάψῃ τὴν ὑπόληψίν του.

4ον. Ὅτι ἑκάστη χώρα διὰ μόνων ἰθαγενῶν της δύναται ν' ἀντιπροσωπευθῇ εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνας. Εἰς ἑκάστην δὲ χώραν θὰ γίνεται ἐγκαίρως δι' ἰδικῶν δοκιμασιῶν διαλογὴ τῶν ἀγωνιστῶν τῶν ὁριζομένων πρὸς ἕκαστον κλάδον τῶν διεθνῶν διαγωνισμάτων.

5ον. Ὅτι αἱ ἑπόμεναι ἀσκήσεις, καθόσον τοῦτο δυνατόν, θὰ περιλαμβάνωνται εἰς τοὺς ἀγῶνας: Αἱ καθ' ἑαυτὸ ἀθλητικαὶ ἀσκήσεις, — Ναυτικοὶ ἀγῶνες — Παίγνια ἀθλητικὰ (δηλ. Foot ball, Lawn-tennis, Jeu de Paume κτλ.), — Παγοδρομίαι — Ξιφομαχία, πυγμή, πάλη, — Ἱππικαὶ ἀσκήσεις, — Σκοποβολή, — Γυμναστική, — Ποδήλατον.

Εἰς τὰς κυρίως ἀθλητικὰς ἀσκήσεις περιλαμβάνεται γενικὸν διαγώνισμα γυμναστικῆς, ὑπὸ τὴν ἀρχαίαν ὀνομασίαν τοῦ Πενταθλου.

Ἐπὶ εὐκαιρίᾳ δὲ τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων θὰ ἀπονέμεται καὶ βραβεῖον ὀρειβασίας διὰ τὴν ἀξιολογωτέραν ἀνάβασιν ὄρους, ὁποουδήποτε τῆς γῆς, κατὰ τὴν λήγουσαν ἑκάστοτε τετραετίαν.

6ον. Ὅτι ἐπειδὴ πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν διεθνῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων ἀπαιτεῖται ἡ Κυβερνητικὴ ἀρωγή, ἡ διεθνὴς ἐπιτροπὴ θὰ προσπαθῇ ἑκάστοτε νὰ τύχῃ τῆς ἐπισήμου συμπράξεως τῶν οἰκείων Κυβερνήσεων.

7ον. Οἱ δεύτεροι διεθνεῖς Ὀλυμπιακοὶ Ἀγῶνες θὰ τελεσθοῦν εἰς τὰ Παρίσια κατὰ τὰ 1900, κατόπιν δέ, κατὰ τετραετίαν, θὰ γίνωνται εἰς ἄλλας πόλεις τῆς ὑφηλίου.»

Περὶ τοῦ ποῦ θὰ τελεσθοῦν οἱ πρῶτοι ἀγῶνες ἀντηλλάγησαν ἀορίστως ἰδέαι τινές, ἀλλ' ἀπεφασίσθη νὰ ὑποβληθῇ τὸ ζήτημα εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς ὁλομελείας τοῦ Συνεδρίου.

Ἐδῶ, Κύριοι, εὑρέθην εἰς δύσκολον θέσιν, Ἠδυνάμην νὰ μὴ ἐπωφεληθῶ τῆς ἀπροσδοκήτου καὶ μοναδικῆς εὐκαιρίας πρὸς τιμὴν καὶ ὄφελος τῆς Ἑλλάδος; Δὲν ἐπεβάλλετο, σᾶς ἐρωτῶ, νὰ προτείνω τὰς Ἀθήνας ὡς ἕδραν τῶν πρώτων Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων; — Δὲν εἶχα τοιαύτην ἐντολὴν ἢ ἄδειαν, ἀλλ' οὔτε καιρὸς ἔμενε νὰ ζητήσω τῶν ἁρμοδίων τὴν γνώμην καὶ συγκατάθεσιν. Καὶ ἂν ὑπῆρχεν ὁ καιρός, δὲν ἤθελα — δὲν ἔπρεπε — νὰ ἐνοχοποιήσω τρίτους οἱουσδήποτε διὰ παρομοίας προτάσεως. Ἐφοβούμην τὴν ἀπόρριψίν της καὶ ἐθεώρησα ὀρθὸν νὰ φέρω μόνος ἐγὼ τὴν εὐθύνην τῆς ἀποτυχίας.

Ἐφοβούμην μὴ εὕρω καὶ ἐντὸς τοῦ Συνεδρίου τὴν ἀπήχησιν τῶν μομφῶν, ὅσας ἐξήγειρον αἱ θλιβεραὶ συνέπειαι τῆς οἰκονομικῆς μας δυσπραγίας. Δὲν ἦτο ἀκίνδυνον τὸ πρᾶγμα. — Εἶχα καὶ ἄλλον φόβον ὡς ἐκ τοῦ αὐτοῦ αἰτίου: Ὑποθετέον ὅτι ἐπιτύχῃ τὸ τόλμημα, ὅτι γείνῃ ἀποδεκτὴ ἡ πρότασίς μου, — ποῦ θὰ εὑρεθοῦν τὰ χρήματα; πῶς θὰ καλυφθῇ ἡ δαπάνη; Ναί μέν, ἐθεωρεῖτο ὡς βέβαιον τότε ὅτι θὰ τελεσφορήσῃ ἡ περὶ συμβιβασμοῦ διαπραγμάτευσις μεταξὺ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν δανειστῶν τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ δὲν ἠδυναμην νὰ ἐπαναπαυθῶ εἰς τὴν προσδοκίαν κυβερνητικῆς ἀρωγῆς. Ἀληθές, ἡ φιλοπατρία τῶν Ἑλλήνων μένει καταφύγιον ἀσφαλὲς ὁπόταν πρόκειται περὶ ἐθνικῆς ἀνάγκης. Ἤμην βέβαιος ὅτι ὁ Ἑλληνισμὸς ἤθελε κατανοήσει τὴν εἰς τὴν πατρίδα παρεχομένην τιμὴν καὶ ὠφέλειαν, ἐὰν ἀπεφασίζετο νὰ τελεσθῇ εἰς Ἀθήνας τοιαύτη διεθνὴς πανήγυρις, ἀλλ' ὁ φόβος μου ἦτο μὴ ἡ δυσχέρεια τῶν περιστάσεων δυσκολεύσῃ τὴν εὕρεσιν τῶν ἀπαιτουμένων μέσων.

Ἐνῷ ἐσκεπτόμην ταῦτα, τὴν παραμονὴν τοῦ Σαββάτου ἐκείνου, ἦλθε πρὸς ἐπίσκεψίν μου φίλος μου διερχόμενος τὰ Παρίσια, γνωστὸς διὰ τὴν γενναίαν καὶ πατριωτικὴν χρῆσιν τοῦ πλούτου του. Εἶπα εἰς αὐτὸν τὰ πάντα· ἐπεδοκίμασεν ἐνθουσιωδῶς τὸν σκοπόν μου καὶ διέλυσε τοὺς δισταγμούς μου. Ἠσυχήθη ὑπὲρ τῆς ἀποδοχῆς τῆς προτάσεώς μου, περὶ δὲ χρημάτων μ' ἐβεβαίωσε ὅτι θὰ εὑρεθοῦν. Ἐγνώριζα ὅ τι ἡ διαβεβαίωσις δὲν ἦτο πλατωνική, ἐπείσθην ὅτι καὶ ἄλλοι πολλοὶ θὰ συμμερίζωνται τὰ αἰσθήματα καὶ τὰς σκέψεις τοῦ φίλου ἐκείνου. Αἱ προτροπαί του μὲ καθησύχασαν. Ἔμπρὸς λοιπόν!

Τὴν ἐπαύριον τὸ Συνέδριον συνελθὸν συνεζήτησε κατὰ πρῶτον καὶ ἐπεψήφισε, μίαν πρὸς μίαν, τὰς ἀποφάσεις τῆς πρώτης ἐπιτροπῆς τῆς ἐπὶ τοῦ *amateurisme*. — Ἦλθε κατόπιν καὶ τῆς ἰδικῆς μας ἐπιτροπῆς ἡ σειρά. — Ὅτε ἐφθάσαμεν εἰς τὸ ἐκκρεμὲς ζήτημα: ποῦ θὰ τελεσθοῦν οἱ πρῶτοι ἀγῶνες, τὸ 1896, ἐζήτησα τὸν λόγον. Διεξεδίκησα τὰ δικαιώματα τῆς Ἑλλάδος προκειμένου περὶ ἀνασυστάσεως Ἑλληνικοῦ θεσμοῦ. Ναὶ μέν, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Βίκτωρος Οὐγώ, ὅλοι οἱ πολιτισμένοι λαοὶ ἔχουν κοινὴν προμήτορα τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα, ἀλλ' ἡμεῖς τὴν ἔχομεν μητέρα. Εἴμεθα τρόπον τινὰ οἱ θεῖοι τῶν λοιπῶν ἐθνῶν. Ἰδοὺ ἡ μόνη ὑπεροχή μας, ἐὰν εἶναι τοῦτο ὑπεροχή. Ἰδοὺ πόθεν ἡ ἀξίωσις νὰ ἐγκαινισθοῦν ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους μας οἱ ἀνιδρυόμενοι Ὀλυμπιακοὶ Ἀγῶνες. Δὲν ἔχομεν τὰ μέσα νὰ τελέσωμεν ἑορτὰς μεγαλοπρεπεῖς, ἀλλὰ τὸ ἐγκάρδιον τῆς ὑποδοχῆς θ' ἀναπληρώσῃ τὰς πολλὰς ἐλλείψεις μας. Δὲν θὰ παρέξωμεν εἰς τοὺς ξένους μας διασκεδάσεις ἀξίας τῆς περιστάσεως, ἀλλ' ἔχομεν νὰ δείξωμεν τὰ μνημεῖα καὶ τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαιότητος, θὰ τοὺς ὁδηγήσωμεν ἐκεῖ ὅπου οἱ ἀρχαῖοι ἐτέλουν τοὺς ἐνδόξους ἀγῶνας των, εἰς τὰ Ὀλύμπια, τὰ Ἴσθμια, τοὺς Δελφούς, τὴν Ἐπίδαυρον... Αὐτὰ περίπου εἶπα. Ἐφρόντισα συγχρόνως καὶ πρὸ πάντων νὰ διατρανώσω ὅτι οὐδεμίαν ἐντολὴν εἶχα ἐκ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ὥστε διὰ τῆς προτάσεώς μου οὔτε τὴν Ἑλλάδα ἤθελα νὰ ἐνοχοποιήσω, ἀλλ' οὔτε καὶ τὸ Συνέδριον. Ἐπρότεινα ἁπλῶς καὶ μόνον νὰ διατυπωθῇ ***εὐχὴ*** — εὐχὴ μηδένα ἐκ τῶν προτέρων ὑποχρεοῦσα, ὑπὲρ τῆς ἐν Ἀθήναις ἐγκαινίσεως τῶν ἀνιδρυομένων διεθνῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων. — Εἶπα καὶ ἐκάθισα περιμένων τὰς ἀντιρρήσεις. Ἀλλ' ἀντὶ ἀντιρρήσεως, ὁ Κος de Coubertin, ὁ πρόεδρος τῆς ἄλλης ἐπιτροπῆς, ὁ ἀντιπροσωπεύων τὴν Ἀμερικὴν καθηγητὴς Sloane, καὶ ἄλλα μέλη τοῦ συνεδρίου ὑπεστήριξαν ἐνθέρμως τὴν πρότασίν μου. Ἡ ἀποδοχὴ ἐπῆλθεν ὁμόφωνος καὶ ὁλόψυχος.

Οὕτως ἔληξαν αἱ ἐργασίαι τοῦ Συνεδρίου, ἔλαβε δὲ τέλος καὶ ἡ ἐντολὴ τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ Πανελληνίου Γυμναστικοῦ Συλλόγου. Ἀλλὰ δὲν ἔληξεν ἡ ἱστορία τῶν διεθνῶν ἀγώνων, οὔτε ἡ ἀναμιξίς μου εἰς τὴν ὑπόθεσιν. Ἐτελείωσε μόνον ἡ πρώτη πρᾶξις καὶ ἀρχίζει τώρα ἡ δευτέρα.

Τὸ Συνέδριον, προτοῦ διαλυθῇ, ὠνόμασεν ἐκ τῶν μελῶν του, παρόντων καὶ ἀπόντων, διαρκῆ ἐπιτροπὴν πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφασισθέντων. Μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς διεθνοῦς ταύτης ἐπὶ τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων ἐπιτροπῆς εἶχα τὴν τιμὴν νὰ συγκαταλεχθῶ. Ὁ ἑκάστοτε πρόεδρος τῆς ἐπιτροπῆς εἶναι ἐκ τῆς χώρας ὅπου θὰ τελεσθοῦν οἱ προσεχεῖς ἀγῶνες, ὥστε ὑφισταμένης τῆς ὑπὲρ Ἀθηνῶν εὐχῆς, ἰδοὺ ἐγὼ πρόεδρος! Καθὼς βλέπετε, ἡ διασκέδασις, τὴν ὁποίαν ἐπερίμενα ἐκ τῆς ἐντο-

λῆς τοῦ Πανελληνίου Γυμναστικοῦ Συλλόγου, δὲν ἀπέβη ὁποία τὴν ἐφανταζόμην.

Τὸ ζήτημα τώρα ἦτο ἐὰν ἡ Ἑλλὰς θ' ἀποδεχθῇ τὴν εὐχὴν τοῦ Συνεδρίου. Δύο σπουδαῖα γεγονότα, τὰ ὁποῖα μέχρι τοῦδε ἀπεσιώπησα, ἐπέτρεπον ἐξ ἀρχῆς τὴν περὶ τούτου ἐλπίδα: Μεταξὺ τῶν ὑψηλῶν προσώπων, ὅσα ἐτίμησαν τὸ Συνέδριον γενόμενα ἐπίτιμα μέλη του, ἦτο καὶ ἡ Α. Β. Υ. ὁ Διάδοχος τοῦ Ἑλληνικοῦ θρόνου. Ἡ δὲ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς ἐτηλεγράφησε διὰ τῆς ἐνταῦθα Πρεσβείας, κατὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ Συνεδρίου, ἐκφράζων εὐχαριστίας διὰ τὴν διακοίνωσιν τῆς συγκροτήσεώς του καὶ εὐχὰς «ὑπὲρ ἀνιδρύσεως τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων».

Βεβαίως, τότε δὲν ἐπρόκειτο ἀκόμη περὶ Ἀθηνῶν, ἀλλ' ἐννοεῖτε πόσον ἡ διαδηλωθεῖσα πρὸς τὸ Συνέδριον εὐμένεια τοῦ Ἑλληνικοῦ θρόνου προδιέθεσε τὰ μέλη του ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος καὶ διηυκόλυνε τὴν ἀποδοχὴν τῆς προτάσεώς μου. Θὰ μὲ δικαιώσετε δὲ ἂν προσθέσω, ὅτι ἡ ἐκ τῶν προτέρων εὐμένεια ἐκείνη ὑπέτρεφε τὰς ἐλπίδας μου ὅτι ἤθελεν ἀκουσθῇ εὐαρέστως ἡ εὐχὴ τοῦ Συνεδρίου.

Ἐτηλεγράφησα εἰς Ἀθήνας καὶ ἔγραψα ἀμέσως ὅπου δεῖ, ἐκθέτων τὰ λαβόντα χώραν. Μόνον ἐκ μέρους τοῦ Διαδόχου ἔλαβα ἀπάντησιν—ἀπάντησιν εὐμενῆ καὶ ἐνθαρρυντικωτάτην. Ἀλλὰ αἱ Ἑλληνικαὶ ἐφημερίδες, ὅλαι ἀνεξαιρέτως, ἐξέφρασαν τὴν πάνδημον εὐχαρίστησιν διὰ τὴν ἀπονεμηθεῖσαν εἰς τὴν Ἑλλάδα τιμήν, οὐδαμόθεν δὲ ὑπεδεικνύετο λόγος ἀμφιβολίας περὶ τῆς ἀποδοχῆς τῆς εὐχῆς τοῦ Συνεδρίου. Ἀλλ' ἔπρεπε νὰ ἐπέλθῃ ὁριστικὴ διευκρίνησις τοῦ πράγματος, καθόσον μάλιστα οἱ Οὐγγροι ἐπεζήτουν τὴν τιμήν τῆς ἐγκαινίσεως τῶν διεθνῶν ἀγώνων, ὡς συμπλήρωμα τῆς εἰς Πέστην παγκοσμίου Ἐκθέσεως τοῦ 1896. Ὅθεν ἀπεφασίσαμεν μετὰ τοῦ Κου de Coubertin νὰ μεταβῶμεν εἰς Ἀθήνας καὶ ἴδωμεν ἐκεῖ ἐκ τοῦ πλησίον ἐὰν δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ εὐχὴ τοῦ Συνεδρίου, ἢ ἐάν, ἀρνουμένης τῆς Ἑλλάδος τὴν τιμήν, θὰ στραφῇ ἡ Διεθνὴς Ἐπιτροπὴ πρὸς τὴν Οὐγγαρίαν.

Μετέβην πρῶτος εἰς Ἀθήνας περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος Ὀκτωβρίου· ὁ Κος de Coubertin ἐπρόκειτο νὰ ἔλθῃ μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας. Ἅμα ἔφθασα εἶδα ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶχε τὰς δυσκολίας του. Ἕνεκα τῆς ἐκκρεμότητος τοῦ οἰκονομικοῦ ζητήματος, ἡ Κυβέρνησις ἐδίσταζε ν' ἀναλάβῃ τὴν πρωτοβουλίαν καὶ τὴν εὐθύνην τῆς δαπάνης. Τοὺς δὲ δισταγμούς της συνεμερίζετο καὶ ἐνίσχυεν ἡ εἰς Ἀθήνας ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων ἐπιτροπή, ἡ ὁποία ὡς ἐκ τοῦ προορισμοῦ της ἦτο ἀρμοδία πρὸς διεξαγωγὴν τῆς ὅλης ὑποθέσεως. Τοιαῦται ἦσαν αἱ πρῶται ἐντυπώσεις μου ὅτε, ἕνεκα λόγων οἰκογενειακῶν, ἠναγκάσθην νὰ ἐπανέλθω εἰς τὰ Παρίσια, μὴ ἔχων οὐδαμῶς τὸν νοῦν εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνας.

Ὁ Κος de Coubertin μετέβη μόνος εἰς Ἀθήνας. Δὲν ἔμενε καιρὸς πρὸς χρονοτριβήν. Ἔπρεπε νὰ λυθῇ τὸ ζήτημα μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Πέστης. Χάρις εἰς τὸν ζῆλον καὶ τὴν δραστηριότητα τοῦ εὐγενοῦς Γάλλου, ἡ Ἑλλὰς διέφυγε τὸν ἐπαπειλούμενον κίνδυνον. Μετεχειρίσθη πᾶν μέσον πρὸς ἐξομάλυνσιν τῶν ἀναφανέντων προσκομμάτων, διαλύων ἀτόπους ἐνδοιασμούς, ἀνορθῶν κλονουμένας πεποιθήσεις, διαφωτίζων τοὺς ἐνδιαφερομένους ὡς πρὸς τὰς λεπτομερείας τῆς ὑποθέσεως. Συνεντεύξεις μὲ δημοσιογράφους, ἀνάγνωσμα εἰς τὸν Παρνασσόν, παρουσιάσεις ἐπίσημοι, τὰ πάντα συνετέλεσαν πρὸς εὐόδωσιν τοῦ σκοποῦ. Εὐτυχῶς ὁ Διάδοχος, ὁ ἀνέκαθεν ὑποστηρίξας τὸ ἔργον, συγκατετέθη νὰ δεχθῇ τὴν προεδρείαν τῆς σχηματισθησομένης εἰς Ἀθήνας ἐπιτροπῆς, ἡ ἐπιτροπὴ κατηρτίσθη ὁπωσδήποτε, καὶ ὁ Κος de Coubertin ἀνεχώρησε, σπεύδων καὶ αὐτὸς νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὰ Παρίσια, χάριν τοῦ προσεχοῦς συνοικεσίου του.

Οὕτω ἔγεινε τὸ πρῶτον μέγα βῆμα πρὸς πραγματοποίησιν τῆς εὐχῆς τοῦ Συνεδρίου. Ἡ συγκρότησις ἐπιτροπῆς ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α. Υ. τοῦ Διαδόχου ἐξησφάλιζε τὴν ὑπόθεσιν. Δὲν ἐφαίνετο οὐδαμόθεν πλέον κίνδυνος ναυαγίου. Καὶ ὅμως, παρ' ὀλίγον νὰ ἐπέλθῃ πλῆρες ναυάγιον. Τὰ σημεῖά του ἀνεφάνησαν εὐθὺς μετὰ τὴν ἐξ Ἀθηνῶν ἀναχώρησιν τοῦ Κου de Coubertin. Ἡ συγκροτηθεῖσα ἐπιτροπὴ οὐδέποτε, μετὰ τὴν πρώτην της συνεδρίασιν συνεκλήθη. Οἱ κατὰ τὴν πρώτην ἐκείνην συνεδρίασιν δι' ἐκλογῆς ὀνομασθέντες ἀντιπρόεδροι συνήρχοντο μόνοι, τὰ δὲ λοιπὰ μέλη ἠγνόουν τὸ συμπέρασμα τῶν διασκέψεών των. Ἐν τούτοις ἐκ τῶν ἐφημερίδων ἐμανθάνομεν ὅτι ἡ ἐπιτροπὴ κρίνουσα τὰς δυσκολίας τοῦ ἐπιχειρήματος ἀνυπερβλήτους, ἦτο ἐν τῷ διαλύεσθαι. Κατόπιν ἔγεινεν ἡ συζήτησις εἰς τὴν Βουλήν, ὁπότε ἐξ ἑνὸς μὲν ἐδηλώθη ὁριστικῶς ἡ τελεία ἀπροχὴ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς ἐπιτροπῆς τῶν Ὀλυμπίων, ἐξ ἄλλου δὲ ἔγεινε γνωστὸν ὅτι οἱ ἀντιπρόεδροι οἱ ἀναλαβόντες τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐπὶ τῶν διεθνῶν ἀγώνων ἐπιτροπῆς, οὐδεμίαν εἶχον ἐλπίδα ἐπιτυχίας. Τὴν δαπάνην ὑπελόγιζον εἰς δραχμὰς ἑξακοσίας ἢ ὀκτακοσίας χιλιάδας, τὴν δὲ εὕρεσιν τοῦ ποσοῦ ἐθεώρουν ἀδύνατον, τῆς Κυβερνήσεως ἀρνηθείσης τὴν ἔκδοσιν λαχείου.

Ἡ δυσάρεστος αὕτη περιπλοκὴ ἐπέφερε τοῦτο τὸ καλόν, ὅτι ἐξηγέρθη ἡ κοινὴ γνώμη. Μᾶς προσφέρεται ἀπροσδόκητος καὶ μοναδικὴ εὐκαιρία πρὸς τιμὴν καὶ πρὸς ὄφελος τοῦ τόπου, καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ ἐπωφεληθῶμεν τῆς περιστάσεως! Ὁ τύπος διεμαρτύρετο δυσανασχετῶν, αἱ συντεχνίαι ἐκινοῦντο, οἱ πρόεδροί των συνήρχοντο πρὸς σύσκεψιν περὶ εὑρέσεως μέσων. Ἀλλὰ τὸ ὑπέργκον τοῦ προϋπολογισθέντος ποσοῦ ἐφόβιζε τοὺς πολλούς, ἡ δὲ ἀποχὴ τῆς Κυβερνήσεως, κακῶς μάλιστα ἐξηγουμένη ὡς ἀντίπραξις, ἐκλόνιζε καὶ τῶν αἰσιοδοξοτέρων τὸ θάρρος.

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο εὑρίσκοντο τὰ πράγματα, ὅτε μετέβην καὶ δεύτερον εἰς Ἀθήνας, κατὰ τὸν παρελθόντα Δεκέμβριον. Εὐτυχῶς δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐπέλθῃ τροπὴ εὐάρεστος, χάρις εἰς τὴν κοινὴν ὑποστήριξιν, χάρις ἰδίως καὶ πρὸ παντὸς ἄλλου εἰς τοῦ Διαδόχου τὴν στάσιν. Συνεῖδεν ἐκ πρώτης ἀρχῆς τὴν σπουδαιότητα τοῦ πράγματος, καὶ μὲ ὅλας τὰς ἐπισυμβάσας χασμωδίας δὲν μετέβαλε γνώμην. Εἰς τὴν φρόνησίν του, εἰς τὸν ζῆλον του, εἰς τὸ σθένος του ὀφείλεται ἡ διάσωσις τῆς ὑποθέσεως. Τὴν ἐνεκολπώθη μὲ θάρρος, πεποιθὼς εἰς τὴν ὑποστήριξιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ. — Ἡ ἐπιτυχία — καὶ ἐλπίζω μέχρι τέλους ἐπιτυχίαν — εἰς αὐτόν, καὶ μόνον εἰς αὐτόν, χρεωστεῖται. Ἐδέχθη τὴν παραίτησιν τῶν ἀντιπροέδρων, δὲν διέλυσε τὴν ἄπαξ ὀνομασθεῖσαν ἐπιτροπήν, τὴν συνεπλήρωσεν ὅμως διὰ νέων μελῶν, ἐκλέξας πρόσωπα ἀρμόδια καὶ λόγῳ ἐπισημότητος καὶ λόγῳ γνώσεων. Ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς κατήρτισε δωδεκαμελὲς συμβούλιον συνεδριάζον ὑπὸ τὴν πραγματικήν του προεδρείαν, γενικὸν δὲ γραμματέα ὠνόμασε τὸν Κον Φιλήμονα, τοῦ ὁποίου ἡ γνωστὴ δραστηριότης, ὁ ζῆλος ὑπὲρ παντὸς ὅ,τι ἐπιχειρίζεται καὶ ὁ μεταδοτικὸς ἐνθουσιασμός, ἀποτελοῦν πρόσθετον ἐγγύησιν τῆς ἐπιτυχίας τοῦ ἔργου. Τὰ λοιπὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς ἡ Αὐτοῦ Ὑψηλότης διένειμεν εἰς ἐννέα ὑποεπιτροπάς, ἑκάστη τῶν ὁποίων θὰ ἀσχοληθῇ εἰδικῶς εἰς ἰδιαίτερον κλάδον ἐργασίας πρὸς παρασκευὴν τῶν ἀγώνων, αἱ δὲ διασκέψεις των θὰ ὑποβάλλωνται εἰς τὴν ἔγκρισιν καὶ ἀπόφασιν τοῦ ὑπὸ τὴν προεδρείαν του συμβουλίου. Δύο τῶν ἐπιτροπῶν τούτων προεδρεύονται, ἡ μὲν ἐπὶ τῶν ναυτικῶν ἀγώνων ὑπὸ τοῦ πρίγκηπος Γεωργίου, ἡ δὲ ἐπὶ τῆς σκοπιβολῆς ὑπὸ τοῦ πρίγκηπος Νικολάου, ὥστε καὶ οἱ τρεῖς βασιλόπαιδες ἀδελφοὶ ἐργάζονται ἀπὸ κοινοῦ πρὸς εὐόδωσιν τοῦ καλοῦ τούτου ἔργου.

Ἀλλά, Κύριοι, αὐτὰ τὰ γνωρίζετε ἐκ τῶν ἐφημερίδων. Ἀνεγνώσατε τὸν ἐναρκτήριον λόγον τοῦ Διαδόχου κατὰ τὴν πρώτην συνεδρίασιν τῆς ἐπιτροπῆς. Εἴδατε ὅτι αἱ διάφοροι ἐπιτροπαὶ ἤρχισαν ἐργαζόμεναι. Γνωρίζετε ὅτι εἰς Γαλλίαν συνεκροτήθη ἐπίσης εἰδικὴ ἐπὶ τῶν ἀγώνων τούτων ἐπιτροπή, καὶ ὅτι τὴν ἐπίτιμον προεδρείαν της ἐδέχθη ὁ πρόεδρος τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας. Συμπεραίνετε ὅτι καὶ εἰς ἄλλας χώρας γίνονται ἐνέργειαι πρὸς σχηματισμὸν παρομοίων ἐπιτροπῶν· ἠκούσατε ὅτι ἐξ ἑκουσίων συνεισφορῶν εἰσεπράχθησαν ἤδη χρήματα ἀρκετὰ πρὸς ἐξασφάλισιν τοῦ ἐπιχειρήματος καὶ ὅτι ἐλπίζεται ἡ εἴσπραξις μεγαλειτέρου ἔτι ποσοῦ[1].

Τὰ περκιτέρω ὑπερβαίνουν τὴν δικαιοδοσίαν τῆς διεθνοῦς ἐπιτροπῆς καὶ τοῦ παρ' ἀξίαν προέδρου της. Εὔχομαι ὅμως — τὴν εὐχὴν ἐκφράζω ἐδῶ ἐμπιστευτικῶς καὶ ἀναμεταξύ μας, — εὔχομαι ἡ ἐλπιζομένη εὐπορία τῆς ἐπιτροπῆς νὰ μὴν τὴν ὠθήσῃ εἰς δαπάνας ματαίας. Αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς οἱ γυμναστικοὶ ἀγῶνες ἔχουν, καὶ πρέπει νομίζω νὰ ἔχουν χαρακτῆρα ἁπλοῦν καὶ σεβαρόν. Οἱ ἀγωνισταὶ περιορίζουν τὰς ἀξιώσεις των εἰς τὸν κατάλληλον διασκευασμὸν τῶν χρησίμων εἰς τοὺς ἀγῶνας των· ἐπιδείξεις καὶ στολισμοὶ εἶναι ἀδιάφοροι πρὸς αὐτούς, ἂν ὄχι ὀχληροί. Οἱ δὲ θεαταὶ ἀποτελοῦν αὐτοὶ καὶ μόνοι τὸν στολισμὸν τοῦ θεάματος. Ἄλλως, καὶ οἱ πρῶτοι καὶ οἱ δεύτεροι γνωρίζουν ὅτι δὲν εὐπορεῦμεν, ὥστε ἡ λιτότης μας θὰ τοὺς εὐαρεστήσῃ περισσότερον ἢ πᾶσα προσπάθεια πρὸς ἐπίδειξιν. Ἡ δαπάνη πρέπει νὰ περιορισθῇ εἰς τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα. — Κοσμιότης ἄνευ πολυτελείας. — Ἀπαιτεῖται ὅμως φροντὶς μεγάλη πρὸς ὀργανισμὸν τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων τούτων, ὁ δὲ χρόνος μόλις ἐπαρκεῖ. Ἀλλ' ὁ ζῆλος τῆς ἐν Ἀθήναις ἐπιτροπῆς θ' ἀναπληρώσῃ τὴν ἔλλειψιν χρόνου, ἡ δὲ διεθνὴς ἐπιτροπή, δηλαδὴ ὁ πολύτιμος γενικὸς γραμματεύς της, θὰ παρέξῃ, ἐννοεῖται, πρὸς τοὺς ἐν Ἀθήναις πᾶσαν τὴν δυνατὴν βοήθειαν.

Ἀλλά, Κύριοι, τὸ ἄσκοπον, καὶ ἴσως ὑπὸ τὰς περιστάσεις ἀνάρμοστον, τῆς ἐπιδείξεως δὲν εἶναι κατ' ἐμέ, ὁ μόνος λόγος οἰκονομίας. Ἐλπίζω καὶ εὔχομαι τὴν ἐκπλήρωσιν καὶ τῶν αἰσιοδοξοτέρων ἔτι προσδοκιῶν ὡς πρὸς τὸ ὁλικὸν ποσὸν τῶν ἐράνων ὑπὲρ τῶν ἀγώνων τούτων. Ἀλλ' οὐδεμία ἀνάγκη νὰ δαπανηθῇ ὁλόκληρον διὰ τὴν τελετὴν τοῦ προσεχοῦς ἔτους. Ὅσον μεγαλείτερον τὸ περίσσευμα, τόσον τὸ καλλίτερον. Τοῦ τοιούτου περισσεύματος θὰ ἔχωμεν ἀνάγκην καὶ κατόπιν. Ἡ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Αὐτοῦ Ὑψηλότητος ἐπιτροπὴ δὲν ἔπεται ὅτι θὰ διαλυθῇ μετὰ τὸν πανηγυρισμὸν τῶν πρώτων διεθνῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων,—δὲν ἕπεται ὅτι τελειόνει τότε τὸ ἔργον της. Ἀπ' ἐναντίας. Μετὰ τέσσαρα ἔτη ἡ δευτέρα Ὀλυμπιὰς θὰ τελεσθῇ εἰς τὰ Παρίσια. Κατόπιν ἡ τρίτη εἰς Λονδῖνον ἢ ἀλλαχοῦ, καὶ οὕτως ἐφεξῆς. Εἰς τοὺς ἀγῶνας ἐκείνους ἡ Ἑλλὰς θ' ἀντιπροσωπευθῇ διὰ τῶν ἀγωνιστῶν της, πρὸς τοῦτο δὲ ἀνάγκη δαπάνης. Ἐν τῷ μεταξὺ θὰ προπαρασκευάζωνται οἱ ἀγωνισταί μας. Ἡ ἐν Ἀθήναις ἐπιτροπὴ ἐπὶ τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων δύναται νὰ ἐπιβλέπῃ, νὰ διευθύνῃ καὶ νὰ βοηθῇ τὴν προπαρασκευήν, ὑποθάλπουσα τὴν πρὸς τὰς σωματικὰς ἀσκήσεις ὥθησιν ἡ ὁποία ἤρχισεν ἐπ' ἀγαθῷ ἐξαπλουμένη εἰς τὴν Ἑλλάδα. Οἱ γυμναστικοὶ σύλλογοι τῶν Ἀθηνῶν, τῶν Πατρῶν καὶ ἄλλων τινῶν πόλεων, ἐργάζονται πρὸς τοῦτο ἐπιτυχῶς. Ἀλλ' ἀνάγκη νὰ γενικευθῇ τὸ πρᾶγμα. Ἡ ἀνέγερσις γυμναστηρίων εἰς τὰς κυριωτέρας πόλεις, βαθμηδὸν δὲ καὶ εἰς τὰς κωμοπόλεις μας, ἡ ἵδρυσις ἐτησίων *ἐθνικῶν* ἀγώνων, ἰδοὺ ποῦ καὶ πῶς δύναται ἡ Ἐπιτροπὴ νὰ χρησιμοποιήσῃ ἐπωφελῶς τὰ τυχὸν περισσεύματά της.

Τοῦτο, Κύριοι, εἶναι τὸ ὄνειρόν μου. Ἄλλοτε ὡμίλησα περὶ τῆς σημασίας τῆς σωμασκίας ὡς πρὸς τὴν ἐν γένει ἀγωγήν. Δὲν θὰ ἐπαναλάβω ὅσα τότε εἶπα, ἀναφέρων τὸ παράδειγμα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ τὸ παράδειγμα τῶν Ἄγγλων, ἐχόντων σήμερον τὰ πρωτεῖα εἰς τὸν ἀθλητισμόν. Τούτους μιμοῦνται ὅλα τὰ ἔθνη, κατανοοῦντα ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὴν ἐπίδρασιν τῆς *ἐν μέτρῳ* γυμναστικῆς εἰς τὴν ἠθικὴν μόρφωσιν τῆς νεολαίας. Ἐπιβάλλεται καὶ τῆς Ἑλληνικῆς νεότητος ἡ ἐπὶ τὸ ἀνδρικώτερον μόρφωσις. Τὸ ἔδαφος εἶναι πρόσφορον. Αἱ παραδόσεις τῆς σωμασκίας διεστηρήθησαν πάντοτε εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἰδίως μεταξὺ τοῦ λαοῦ μας. Ἡ σπουδάζουσα νεότης τὰς εἶχε μέχρι τινὸς παραμελήσει, ἀλλὰ πρό τινων ἐτῶν ἤρχισεν εὐτυχῶς καὶ πάλιν νὰ ἐπιδίδεται καὶ νὰ ἐπιδίδῃ εἰς τὴν γυμναστικήν, ἀκολουθοῦσα τὰς ἀλλοῦ ἐπικρατούσας νεωτέρας μεθόδους.

Κύριοι, ἓν ἐκ τῶν κυριωτέρων ἀγαθῶν τὰ ὁποῖα προσδοκῶ ἐκ τοῦ εἰς Ἀθήνας πανηγυρισμοῦ τῶν πρώτων διεθνῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων εἶναι τοῦτο: ὅτι ἡ νεολαία μας, ἀμιλλωμένη πρὸς τὴν νεολαίαν τοῦ λοιποῦ κόσμου, τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς ὁποίας θὰ ἴδῃ συνερχομένους εἰς τὴν Ἑλλάδα, θὰ φιλοτιμηθῇ ὅπως γείνῃ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀξία στεφάνων κατὰ τὰς ἑπομένας Ὀλυμπιάδας, ὅτι κατὰ συνέπειαν, θὰ ἐμψυχωθῇ ἡ καλλιέργεια τῆς γυμναστικῆς εἰς τὴν πρώτην κοιτίδα της, καὶ ὅτι θὰ δυνάμεθα εὐλόγως νὰ ἐλπίζωμεν αἰσιώτερον τὸ μέλλον ἀπὸ γενεὰς Ἑλλήνων, τῶν ὁποίων αἱ ὧραι τῆς νεανικῆς σχολῆς θὰ διέρχωνται ἀνδρικῶς εἰς παλαίστρας καὶ εἰς παίγνια ἀθλητικά.

Εἶπα: ἓν ἐκ τῶν κυριωτέρων ἀγαθῶν. Ἔχει καὶ ἄλλα.

Τὸ ἐπαναλαμβάνω καὶ πάλιν: ἡ περίστασις δὲν ἦτο ἴσως ἁρμόδιος δι' ἑορτὰς καὶ πανηγύρεις. Ἀλλὰ τὸ ζήτημα ἦτο, ἀφοῦ ἅπαξ ἐπαρουσιάσθη εὐκαιρία μοναδική, ἀφ' ἑαυτῆς καὶ χωρὶς νὰ τὴν προκαλέσωμεν, ἂν δὲν ἔπρεπε νὰ ἐπωφεληθῶμεν αὐτῆς, καὶ διὰ τὴν γενομένην εἰς τὴν Ἑλλάδα τιμήν, καὶ διὰ τὰς ἠθικὰς καὶ ὑλικὰς ὠφελείας ὅσας δύναται νὰ μᾶς προσπορίσῃ. — Εἰς πᾶσαν πόλιν τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς ἐφευρίσκουν ἑορτάς, ὀργανίζουν πανηγύρεις διὰ νὰ ἑλκύουν ξένους. Ἡμεῖς ἠδυνάμεθα νὰ ἔχωμεν διαρκῆ πανήγυριν, χάρις εἰς τὰ μνημεῖα καὶ τὰς ἀναμνήσεις τῆς ἀρχαιότητος, χάρις εἰς τὴν ποικίλην ὡραιότητα τῆς χώρας μας. Ἀλλὰ τὸν θησαυρόν μας τοῦτον δὲν τὸν ἐξεμεταλλεύθημεν ἀκόμη. Καὶ ὅμως, ἴσως ἐκεῖ ἔγκειται, ἐν μέρει τοὐλάχιστον, ἡ λύσις τοῦ νομισματικοῦ μας προβλήματος, —ἡ θεραπεία τῆς νόσου ἡ ὁποία δυστυχῶς περιῆλθεν εἰς τόσον ὀξεῖαν περίοδον κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη. Ἰδοὺ εὐκαιρία νὰ διευκολύνωμεν εἰς τοὺς ξένους τὸν δρόμον τῆς Ἑλλάδος, νὰ πληθύνωμεν τὸ ρεῦμα των, —νὰ μελετήσωμεν δὲ καὶ ἡμεῖς σπουδαίως διὰ τίνων μέσων δυνάμεθα νὰ τοὺς ἑλκύσωμεν. Ἡ Αἴγυπτος εἶναι πλέον δυσπρόσιτος, καὶ ὅμως μυριάδες ξένων τὴν ἐπισκέπτονται κατ' ἔτος. Ἂς σκεφθῶμεν πῶς νὰ τοὺς φέρωμεν καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἠλπίζομεν τοῦτο ἐκ τοῦ σιδηροδρόμου, ὁ ὁποῖος θὰ μᾶς ἑνώσῃ μίαν ἡμέραν μὲ τὴν λοιπὴν Εὐρώπην. Ἀλλὰ καὶ πρὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ τι. Οἱ ξένοι δὲν μεταβαίνουν σιδηροδρομικῶς εἰς τὴν Αἴγυπτον. Διὰ τῆς συχνοτέρας ἐπαφῆς πρὸς ξένους θὰ ἐπέλθῃ ταχύτερα καὶ ἐντελέστερα ἡ κατάταξις καὶ ἡμῶν εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν ὁλομέλειαν. Δὲν ἀποβλέπω εἰς μόνα τὰ βαλάντια τῶν περιηγητῶν. Προσδοκῶ *ἠθικὴν* ὠφέλειαν ἐκ τοῦ αὐξάνοντος συγχρωτισμοῦ μὲ τὸν ἔξωθεν πολιτισμόν.

Ἀλλὰ παρεκτὸς τῶν τοιούτων ἠθικῶν καὶ ὑλικῶν ὠφελημάτων, παρεκτὸς τῆς γενομένης εἰς τὴν Ἑλλάδα τιμῆς, παρεκτὸς τῆς ἐνθαρρύνσεως τοῦ ἀθλητισμοῦ, οἱ Ὀλυμπιακοὶ οὗτοι ἀγῶνες, καὶ προτοῦ ἔτι τελεσθοῦν, ἐπροξένησαν ἀγαθὸν τὸ ὁποῖον δὲν προέβλεπον: Ἕφερον εἰς ἐπαφὴν ἀμεσωτέραν, συχνοτέραν καὶ μεγαλειτέραν τὸν Διάδοχον μὲ τοὺς συμπολίτας του. Ἔδωκαν ἀφορμὴν νὰ ἐκτιμήσωμεν τὰ ἔξοχα προτερήματά του, τὸν ζῆλον του ὑπὲρ παντὸς ἐθνωφελοῦς ἔργου, τὸ ἀσκνόν του πρὸς μελέτην τῶν λεπτομερειῶν καὶ τῶν γενικοτήτων παντὸς ζητήματος,

[1] Δὲν εἶχε εἰσέτι γίνει γνωστὴ ἡ γενναία δωρεὰ τοῦ Κου Ἀβέρωφ.

ΕΣΤΙΑ
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΙΔΡΥΘΕΝ Τῷ 1876

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Οἱ Διεθνεῖς Ὀλυμπιακοὶ Ἀγῶνες, ὑπὸ *Δ. Βικέλα.*
Διὰ τοὺς Γάλους Ἀγγέλου Γιαλλινᾶ καὶ Ἀγγελικῆς Τοπάλη, ποίημα ὑπὸ *Γερ. Μαρκορᾶ.*
Διαγωνισμὸς Διηγήματος. Κρίσις τῆς ἀγωνοδίκου ἐπιτροπῆς.
Ἐπιστημονικὰ Ἀνάλεκτα ὑπὸ Ρ*.
Χρονικά.
Ζητήματα καὶ Ἐρωτήσεις.
Ἡ Ἀλληλογραφία μας.
Ἀνδρέας Κουντουριώτης (εἰκών).

Ἵνα δημοσιεύσωμεν ὁλόκληρον τὴν διάλεξιν τοῦ κ. Βικέλα, ἠναγκάσθημεν ν' ἀναβάλωμεν εἰς τὸ προσεχὲς τὴν συνέχειαν τοῦ ἄρθρου τοῦ κ. Λάμπρου καὶ τοῦ Χρυσοκαράβου καὶ τὸ τέλος τῆς κρίσεως τῶν Διηγημάτων.

Αἱ ἐπιστολαὶ καὶ ἐν γένει πᾶν τὸ ἀφορῶν τὴν «Εἰκονογραφημένην Ἑστίαν»: Πρὸς τὸν κύριον* ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΝ, *διευθυντὴν τῆς «Εἰκονογραφημένης Ἑστίας» Ἀθήνας.

τὴν εὐθύτητά του, τὸ σθένος του, τὸ ἀποφασιστικόν του. Ἔδωκαν ἀφορμὴν νὰ γνωρίσωμεν καλλίτερον καὶ αὐτὸν καὶ τοὺς λαοφιλήτους ἀδελφούς του, νὰ τοὺς ἀγαπήσωμεν ἔτι περισσότερον καὶ ν' αὐξήσωμεν τὴν εὐγνωμοσύνην μας πρὸς τὸν Βασιλέα, εἰς τὸν ὁποῖον χρεωστοῦμεν τοὺς εὐέλπιδας τούτους βλαστοὺς τοῦ θρόνου του.

Χάρις εἰς αὐτοὺς ἡ ὑπόθεσις τῶν διεθνῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων ἀρχίζει ὑπὸ καλοὺς οἰωνούς. Εὔχεσθε καὶ τὰ τέλη της καλά, διὰ νὰ μὴ δεθῇ ποτὲ αἰτία μετανοίας εἰς οὐδένα τῶν εἰς αὐτὴν ἀναμιχθέντων.

Δ. ΒΙΚΕΛΑΣ

Γιὰ τοὺς Γαμοῦς

ΑΓΓΕΛΟΥ ΓΙΑΛΛΙΝΑ

ΚΑΙ

ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΤΟΠΑΛΗ

Εἶδες κἄπου, πρὶν ἡ μέρα
Πρὶν τὸ βράδυ ἀρχίσῃ ἀκόμα,
Ροδοφώτιστον αἰθέρα
Νὰ παρώμοιασε ποτὲ
Μὲ τῆς νύφης σου τὸ χρῶμα,
Ὦ ζωγράφε ξακουστέ;

Σὰν τ' ἀστέρια εἶναι βγαλμένα,
Σὰν οἱ ζέφυροι σιγᾶνε,
Εἶδες πέλαγο κάνένα
Μὲ κατάστρωτα νερὰ
Τ' οὐρανοῦ καθρέφτης νἆναι
Ὡς τ' ἀγγέλου σου ἡ θωριά;

Δὲν τὴν ἤξερες, καὶ λέω
Πῶς, δουλεύοντας μ' ἐλπίδα
Ν' ἀγναντέψῃς ἕνα Ὡραῖο
Ποῦ στὸ νοῦ σου εἶχες βαθειά,
Ἀπ' τὰ δάχτυλα ἡ γραφίδα
Θὲ νὰ σῶπεσε συχνά·

Ναί· ποτέ της δὲν ἠμπόρει
Κρύα, πιστὰ νὰ ζωγραφίζῃ
Οὐρανούς, πεδιάδαις, ὄρη,
Βράχους, πέλαγα, χωρὶς
Λάμψῃ νέα νὰ τοὺς χαρίζῃ
Κ' ἕνα φύσημα ζωῆς.

Νοῦς, καρδιὰ καὶ τέχνη ἀντάμα
Πῶς σὲ λίγο ἤθελαν φτάσῃ
Νὰ μᾶς δείξουν τέτοιο θᾶμα,
Ἄν, στὴ μέση ἀπ' ἄλλο φῶς,
Ὀνειρόπλαστο κοράσι
Δὲ σοῦ πρόβαινεν ὁμπρός;

Ἀλλ' ἡ τέχνη μᾶς ἐφάνη
Πλέον 'ς ἐσὲ δυναμωμένη
Σὰν ἐβγῆκε ἀπὸ τὴν πλάνη,
Καὶ μία κόρη ἀληθινὴ
Θεῖο της πρότυπο ἔχει γένῃ
Καὶ ὁδηγήτρα της πιστή.

Ἀπὸ ἔρωτα ὡς τὰ βάθη
Λέω τὸ στῆθος σου νὰ ἑκάη,
Μόλις γύρεψε νὰ μάθῃ
Τέχνη τέτοια ἡ λυγερή,
Καὶ σοῦ κάθισε στὸ πλαΐ
Μὲ μίαν ὄψη ἀγγελική.

Μάτι ἀνθρώπινο, σὰ ψτάσῃ
Νὰ χαρῇ τὰ ἔργα ἐκεῖνα
Ποῦ ἀπὸ τότες ἔχεις πλάσῃ,
Θὰ ξανοίξῃ ψανερὰ
Τῆς ἀγάπης τὴν ἀχτῖνα
Καὶ στοῦ βράχου τὴν ἐρημιά.

Στὴ χαρὰ ποῦ σὲ προσμένει
Μήν, ὦ φίλε, ξαστοχήσῃς
Πῶς ἀγνὴ σου ἐρωτεμένη
Πρώτη ἐστάθηκεν αὐτὴ
Ὁποῦ στ' ἄψυχα τῆς φύσης
Δίνει ἀντάμα σου πνοή.

Τώρα τρέχα θαρρεμένος
Νέα στὴ γῆ ζητῶντας κάλλη,
Τί, σὰν εἶσαι ἀποσταμένος,
Θἄχῃς θεία παρηγοριὰ
Ν' ἀναπαύῃς τὸ κεφάλι
Σὲ γλυκύτατη ἀγκαλιά.

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΜΑΡΚΟΡΑΣ

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ[1]

ΚΡΙΣΙΣ ΤΗΣ ΑΓΩΝΟΔΙΚΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

10) ***Κρῖνος καὶ Ῥοδοῦλα.*** Βοσκὸς καθήμενος ὑπὸ ἰτέαν παίζει φλογέραν, ἐν ᾧ ἀφροπλασμένη βοσκοποῦλα, ἐξηπλωμένη ἐπὶ τοῦ χόρτου, στηρίζει εἰς τὰ γόνατά του τὴν ξανθὴν κεφαλήν της. Ὁ Κρῖνος (ὁ βοσκὸς) γεμίζει μὲ τρυφερὰ φιλήματα τὸ πρόσωπον καὶ τὸν μαρμάρινον λαιμόν της· τὸ δὲ στῆθός της κλονίζεται ἐκ τῆς ταχείας ἀναπνοῆς. Ὁ Κρῖνος ἀναλαμβάνει τὴν φλογέραν του καὶ «τ' ἀηδόνι ποῦ κελαδοῦσε 'ς τὴν ἰτιὰ ἔπαψε γιὰ ν' ἀκούσῃ, καὶ ἡ φύσις τόσο ζωογονήθηκε ποῦ ἄπλωσε ὁ Ζέφυρος τὰ φτερά του καὶ ἔσμιξε 'ς τὴν ἥσυχη μελῳδία τοῦ βοσκοῦ τὸ κελάρυσμα τοῦ βυακίου μὲ τῶν ἰτιῶν τὸ ψιθύρισμα». Ἀλλ' εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος τοῦ βυακίου ἀνοίγονται τὰ καλάμια καὶ ὁ Μῆτρος, ὁ κατασκοπεύων τὴν ἐρωτικὴν σκηνήν, φεύγει κλαίων καὶ μὴ στρέφων νὰ ἴδῃ τὸν τόπον εἰς τὸν ὁποῖον δὲν θὰ ἐπανέλθῃ πλέον. Ἡ Ῥοδοῦλα ἦτο μνηστή του καὶ ὁ Κρῖνος ἀδελφός του.

Τὸ διηγημάτιον τοῦτο συνδέει τὴν ψευδῆ χάριν τῶν ἐπιτετηδευμένων πραγμάτων μετὰ τῆς εἰδυλλιογραφικῆς κοινοτοπίας τῶν Μήτρων, τῶν κωδωνισμάτων καὶ τῶν βελασμάτων· δείγματα ὕφους· «τὴν ἁρμονίαν ἐρρύθμιζαν τὰ βελάσματα» οἱ ὀδόντες παραβάλλονται πρὸς «δύο σειρὲς σταγόνων ἀδαμαντίνης δρόσου». Τὸ κάλλος τῆς βοσκοπούλας περιγράφων ὁ συγγραφεὺς λέγει· «καθὼς ἦτο τὸ πρόσωπό της δροσερὸ καὶ ἄφθονα λουσμένο σὲ ἡλιακὲς ἀκτῖνες οὔτε τοῦ Ῥαφαήλου τὰ πινέλα δὲν θὰ μποροῦσαν νὰ τὸ ζωγραφίσουν»· ἂν δὲν ἤμην βέβαιος ὅτι ὁ Ραφαὴλ ἐτέθη ἐδῶ ἐκ ῥητορικῶν λόγων, ἁπλῶς ὡς σύμβολον ἀνυπερβλήτου ζωγραφικῆς πανσθενείας, θὰ παρετήρουν εἰς τὸν συγγραφέα ὅτι ἡ ψυχικὴ κατάστασις τῆς ἡρωίδος του καὶ ἡ ὅλη σκηνὴ ἔπρεπε νὰ ἐνθυμίσῃ εἰς αὐτὸν μᾶλλον τὸν Κορρέγιον. Τούτου κατ' ἐξοχὴν αἱ γυναῖκες εἶνε ἡλιόλουστοι καὶ ἡδυπαθεῖς—καὶ αὐταὶ αἱ ἅγιαί του ἀκόμη—καὶ ἔχουσι φιλάρεσκον καὶ μειδιῶν τὸ στόμα, ὑγρὸν καὶ τηκόμενον τὸ βλέμμα, ἔρωτος δὲ φρικιάσεις διαθέουσι τὸ νωχελὲς καὶ περικαλλέστατον σῶμά των· ἄλλως δὲ—ἂν ὄπισθεν τῶν λέξεων ἔζη ὁ κόσμος τῶν πραγμάτων καὶ δὲν ἠνοίγετο τὸ κενόν — ὁ «Ὕμνος τῆς Ἀντιόπης», ἥτις κοιμᾶται ὑπὸ δένδρον μετὰ τοῦ μικροῦ ἔρωτος, παρέχων ὄχι μικρὰν ἀναλογίαν πρὸς τὴν ἐδῶ περιγραφομένην σκηνήν, θὰ ἔφερεν αὐτομάτως εἰς τὴν μνήμην τὸν Κορρέγιον.

11) ***Σπέρνει ὁ Κατεργαρᾶς τὸν Μάρτη καὶ θερίζει τὸν Ἀπρίλη.*** Ἐντὸς ἐπαρχιωτικοῦ καφενείου, τὴν παραμονὴν τῆς Πρωταπριλιᾶς, ὁ συμβολαιογράφος κὺρ Κοροϊδᾶς παίζει ***σκαμπίλι*** μετ' ἄλλων· παρέκει ὁ νέηλυς μοίραρχος συνομιλεῖ μετὰ τοῦ κτηματίου Κατεργαρᾶ· ὁ μοίραρχος ἐρωτᾷ τίς εἶνε ὁ τόσον θορυβῶν καὶ ἀνατρέψας ἐν τέλει τὸ τραπέζιον διὰ τοῦ γρόνθου του· ὁ Κατεργαρᾶς τῷ λέγει μετὰ πονηρίας ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος συνηθίζει νὰ κάμνῃ ἀστεῖα, καὶ ἄτοπα μάλιστα, «ἔρχεται λόγου χάριν καὶ σὲ λέγει χωρὶς νὰ τὸ ξέρῃς: — ἦλθα νὰ σοῦ κάμω τὴν διαθήκη σου». Τὴν ἐπαύριον, χωροφύλαξ «δασκαλεμμένος ἀπὸ τὸν Κατεργαρᾶ» φθάνει ἀσθμαίνων εἰς τὸ συμβολαιογραφεῖον τοῦ Κοροϊδᾶ καὶ λέγει ὅτι ὁ μοίραρχος τὸν προσκαλεῖ κατεσπευσμένως νὰ τῷ κάμῃ τὴν διαθήκη του. Ὁ συμβολαιογράφος τρέχει· ὁ μοίραρχος ἐνθυμηθεὶς τοὺς χθεσινοὺς λόγους καὶ νομίσας ὅτι ὁ Κοροϊδᾶς ἦλθε νὰ «κάμῃ ἀστεῖα» τὸν κρημνίζει ἀπὸ τὴν κλίμακα «ποῦ ἂν δὲν ἄφινε τὸ καλαμάρι γιὰ νὰ πιάσῃ τὸ κάγκελο τῆς σκάλας θὰ μέτρας τὰ σκαλιὰ μπρούμυτα κι' ἀνάσκελα». Τότε ἐνεθυμήθη ὁ Κοροϊδᾶς ὅτι ἦτο Πρωταπριλιά.

Ἡ ***φάρσα*** αὕτη εἶνε γεγραμμένη εἰς ὡραίαν καὶ φυσικὴν δημώδη γλῶσσαν καὶ ἔχει τὸ ὕφος ἀδιάστον, ἀλλ' ὁ μῦθος εἶνε ἀσήμαντος καὶ μικροχαρής.

12) ***Ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος ἑνὸς περιοδικοῦ.*** Ὁ συγγραφεὺς κατὰ τὴν ἐφηβικήν του ἡλικίαν ἐν ὄνειρον εἶχε, νὰ γίνῃ συντάκτης περιοδικοῦ. Ἐπίκουρον εἰς τὰ σχέδιά του εὗρε συμμαθητήν του, υἱὸν δημοσιογράφου· ἠγοράσθη χάρτης διὰ διακόσια ἀντίτυπα, ἐξυλογραφήθη ἡ ἐπικεφαλίς, καὶ ἐξευρέθησαν τὰ τυπωτικά· ὕλη ὑπῆρχεν ἄφθονος. Ἀλλ' ὅτε οἱ δύο φίλοι εἰσῆλθον εἰς τὸ τυπογραφεῖον, τὸ ὁποῖον ἔκειτο εἰς τὸ πλυσταρεῖον, διὰ νὰ τυπώσωσι τὸ στοιχειοθετηθὲν περιοδικόν των εὗρον ἐπὶ τοῦ χειροπιεστηρίου τὴν πλάκα τῆς ἐφημερίδος· «ὁ τολμῶν νικᾷ» λέγουσι, καὶ τὴν καταβιβάζουσι· ἀλλ' ὦ φρίκη! ἡ πλὰξ καταρρέει, οἱ δύο φίλοι τὴν ἐπαναθέτουσι περίτρομοι εἰς τὴν θέσιν της, ἐναρμόζοντες τυχαίως, ὅπως ὅπως, τὰ πεσόντα γράμματα.

[1] Ἴδε σελ. 138.

Ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς ἐκτυπώσεως· ὁ δημοσιογράφος λαμβάνει τὸ πρῶτον φύλλον καὶ τὸ ἐπιθεωρεῖ ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ λύχνου. Τρίβει τοὺς ὀφθαλμούς του! ἀλλοῦ χάσκοντα λευκά, ἀλλοῦ πενθοῦσαι μαῦραι γραμμαί· ὁ τίτλος τοῦ κυρίου ἄρθρου «ποῦ βαδίζομεν» ἔγινε «οὖπ μενοδίζβα»· μανιώδης, μαντεύων τὸν ἔνοχον, καταφέρει ἐν λάκτισμα εἰς τὰ νῶτα τοῦ τραπέντος εἰς φυγὴν υἱοῦ του, δι' ἑτέρου δὲ διασκορπίζει τὰς στοιχειοθετημένας σελίδας τοῦ περιοδικοῦ.

Τὸ διήγημα τοῦτο ἔχει ἱκανὴν παραστατικότητα, οἰκονομίαν δὲ ὄχι ἀδεξίαν· ἀλλ' εἶνε ἄνευ πολλῆς ζωῆς, εἰς τοῦτο δὲ πταίει ἐν μέρει καὶ ὁ μῦθος· ὁπωσδήποτε ἡ τέχνη τοῦ συγγραφέως εἶνε ἀνωτέρα τοῦ ἔργου του.

13) ***Δάσκαλος.*** Ὑψηλός, εὐτραφὴς μὲ παραγναθίδας, ἔχει κουτοπόνηρον τὸ βλέμμα, ἡ δὲ ἀμάθειά του ἐκφαίνεται διὰ φράσεων ὁποῖαι «δὲν θὰ βραδύνῃ τῆς διδασκαλίας» «θὰ σοῦ δείξω ἐπιστολὴν ἥτις θὰ σὲ φρίξῃ»· ἔχει ἕνα στερεότυπον τύπον ἐπιστολῆς· «πρὸ πολλοῦ δὲν ἐπέστειλον ὑμῖν· ἀληθῶς ἡ σιωπή μου αὕτη δύναται νὰ σχολιασθῇ κτλ.» Ἐν τούτοις εἶχεν ἀρκετὰ μαθήματα, θελήσας ὅμως νὰ διδάξῃ καὶ τι πλέον εἷς τινα μαθήτριάν του, τὴν δεκατριετῆ κόρην ἑνὸς παντοπώλου, ἐξεδιώχθη κακῶς ἔχων καὶ θὰ ἐκάθητο εἰς τὸ ἑδώλιον τοῦ κατηγορουμένου ἄνευ τῆς μεσολαβήσεως τοῦ βουλευτοῦ του. Ἐπὶ τέλους κατήντησε ψάλτης εἷς τινα κωμόπολιν, ὅπου συναντήσας αὐτὸν ὁ συγγραφεὺς ζητεῖ πληροφορίας περὶ τῆς νέας του καταστάσεως· ἔπειτα δὲ τῷ λέγει·

«Ἀληθινά, μοῦ χρειάζεται ἕνα γράμμα.

«Τί γράμμα; ἠρώτησε δειλῶς. Ἔλαβα στάσιν τραγικὴν καὶ ἀπήγγειλα: «Πρὸ πολλοῦ δὲν ἐπέστειλον ὑμῖν...» Ἔκλινε τὴν κεφαλὴν καὶ ἀκόμη φεύγει ὁ δάσκαλος.»

Ὁ συγγραφεὺς εἰξεύρει βεβαίως ὅτι δὲν ἔγραψε διήγημα, ἀλλὰ σκιαγραφίαν· δὲν ἐπέτυχε δέ, διότι ἀφῆκεν ἀόριστον τὸ διάγραμμα καὶ οὔτε μέχρι προσωπογραφίας διηκρίβωσε τὸν ἥρωά του οὔτε εἰς τύπον ἀνήγαγεν αὐτόν. Ὡς γνωστὸν ἕκαστος ἄνθρωπος συνίσταται ἐξ ὀλίγων χαρακτηριστικῶν ἰδιοτήτων, αἵτινες ἐκδηλοῦνται δι' ἐκφραστικῶν τινων πράξεων. Ἂν θέλωμεν λοιπὸν νὰ ζωγραφήσωμεν τὴν ψυχογραφικὴν εἰκόνα ἀτόμου τινός, ταύτας τὰς χαρακτηριστικὰς ἰδιότητας πρέπει νὰ τονίσωμεν, μόνον τὰ οὐσιώδη καὶ ἀτομικὰ γνωρίσματα πρέπει νὰ ἐκτυπώσωμεν, ν' ἀφήσωμεν δὲ εἰς τὴν σκιὰν καὶ παραλίπωμεν τὰ ἀσήμαντα ἢ κοινὰ εἰς πάντα τὰ ὄντα τῆς τάξεως, εἰς ἣν ἀνήκει τὸ χαρακτηριζόμενον. Ἀλλὰ πλὴν τῶν εἰκόνων τούτων, αἵτινες εἶνε ἀπομόνωσις καὶ συγκέντρωσις τῶν ἀτομικῶν ἰδιοτήτων, εἰσὶ καὶ ἄλλαι, αἵτινες, ἀντιθέτως, συμπεριλαμβάνουσιν ἐν συνθέσει μόνον τὰς ὁμοιότητας τῶν τῆς αὐτῆς τάξεως, παραλείπουσι δὲ πᾶσαν ἀτομικὴν διαφοράν. Αἱ ἠθικαὶ αὗται συνόψεις καλοῦνται ***τύποι***, ὁμοιάζουσι δὲ πρὸς τὰς ***συνθέτους εἰκόνας***, τὴν νεωτάτην καὶ σπουδαιοτάτην ἐφεύρεσιν τῆς φωτογραφικῆς. Ἐκ τῶν εἰκόνων ἓξ διαφόρων προσώπων ἀποτελεῖται μία, περιληπτική, ἐν ᾗ ἐκφαίνονται ζωηρῶς αἱ ὁμοιότητες, ἐξαφανίζονται δὲ αἱ ἀνομοιότητες. Τὴν ἐφεύρεσιν ταύτην ἤρχισε χρησιμοποιοῦσα ἡ ἐγκληματολογικὴ ἀνθρωπολογία, παράγουσα ἐξ ἀτόμων τῆς αὐτῆς κατηγορίας τύπους ἐγκληματιῶν, ὡς τοῦ λωποδύτου, τοῦ φονέως κτλ. Εἰς τὸ γραμματειακὸν εἶδος τοῦτο ἐπεχείρησεν ἤδη πρὸ πολλοῦ ἡ ***νέα κωμῳδία***, ἀπεικονίσασα τοὺς σταθεροὺς καὶ περιληπτικοὺς χαρακτῆρας, τοῦ δούλου, τοῦ παρασίτου, τῆς ἑταίρας, τοῦ στρατιωτικοῦ ἀλαζόνος. Τοιαύτη σύνθετος εἰκὼν εἶνε ὁ ***φιλάργυρος*** τοῦ Μολιέρου· τοιαύτη ἠδύνατο νὰ γείνῃ (ἔστω καὶ ἐν ὑποτυπώσει ἐνταῦθα), καὶ ὁ «δάσκαλος», ὅστις ἀποτελεῖ εὐκρινέστατον παρ' ἡμῖν τύπον· ἀλλ' ὁ συγγραφεὺς ἢ δὲν ἠθέλησεν ἢ δὲν ἠδυνήθη, πιθανῶς δὲ οὐδὲ τὸ διενοήθη· καὶ οὕτω ἡ σκιαγραφία του οὔτε ἀτομικὴ εἰκὼν εἶνε οὔτε σύνθετος, ἀλλ' ἄχρους τις καὶ ἀόριστος.

14) ***Καλύβα τοῦ προδότη.*** Ἐν ᾧ δωδεκαετὲς παιδίον ἔπαιζεν ἔξωθεν ἐξοχικῆς καλύβης μετὰ θηρευτικοῦ κυνός, εἰς νέος ἀσθμαίνων, αἱματωμένος, ἐμφανίζεται καὶ τῷ λέγει· — Σῶσέ με, κρύψε με, μὲ κυνηγοῦν στρατιῶτες . . . εἶμαι βαρειὰ λαβωμένος. — «Ἀφ' οὗ ἦλθες σπίτι μου πρέπει νὰ σὲ σώσω» λέγει τὸ παιδίον καὶ τὸν κρύπτει. Μετ' ὀλίγον καταφθάνει εἰς λοχίας μετὰ πέντε στρατιωτῶν· διακρίνουσι τὰς σταγόνας τοῦ αἵματος καὶ ἐρωτῶσι τὸ παιδίον μὴ διῆλθε νέος τις λαβωμένος, ὑψηλός, μὲ ξεσχισμένα φορέματα· τὸ παιδίον ἀποκρίνεται ἀρνητικῶς· ὁ λοχίας ἐπιμένει, ἐπιμένει καὶ τὸ παιδίον εἰς τὴν ἄρνησίν του· εἷς τῶν στρατιωτῶν ἁρπάζει αὐτὸ ἀπὸ τῶν χειρῶν μετὰ θυμοῦ καὶ τῷ δίδει «δύο χαστουκιές» τὸ ἀπόσπασμα ἐρευνᾷ ἐντὸς τῆς καλύβης, μάτην· ὁ λοχίας ζητεῖ νὰ δελεάσῃ τὸ παιδίον, ἀλλ' αὐτὸ μένει ἀνένδοτον· ὁ στρατιώτης ὀργισθεὶς πλήττει αὐτὸ εἰς τὸ πρόσωπον· τὸ παιδίον καθηαγμένον κραυγάζει; ἀλλὰ δὲν μαρτυρεῖ· ὁ στρατιώτης ρίπτει χαμαὶ καὶ τύπτει αὐτὸ διὰ τῆς ἀκτηρίδος τοῦ ὅπλου του. Μετ' ὀλίγον ἔρχονται ἐκ τῶν ἀγρῶν ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ του· ὁ λοχίας διατάσσει νὰ τοὺς δέσωσιν· εἷς στρατιώτης, ἐν ᾧ τοὺς πτύει, πλήττει αὐτοὺς ἀσπλάγχνως διὰ τοῦ ὅπλου του· τὸ παιδίον δὲν ἀντέχει πλέον καὶ κραυγάζει·

— Σῶσε τὸν πατέρα μου, κὺρ λοχία, καὶ σοῦ προδίνω τὸν λῃστή! «Χρόνια καὶ καιροὶ ἐπέρασαν ἀπὸ τότες· οἱ διαβάτες ποῦ περνοῦν ἀπ' τὴν καλύβα τοῦ μικροῦ χωρικοῦ τὴν δείχνουν μὲ μῖσος καὶ ἀποστροφὴ ψιθυρίζοντας, αὐτὴ εἶνε ἡ ***καλύβα τοῦ προδότη***».

Τὸ ἐλεεινὸν καὶ ἀψυχολόγητον τέλος καταστρέφει τὸ διηγημάτιον τοῦτο τὸ ἔχον, πρὸς τῇ ἐντοπίῳ χροιᾷ, φυσικὴν καὶ γοργὴν τὴν διήγησιν, ἀπέριττον τὸ ὕφος καὶ ὡραίαν τὴν γλῶσσαν. ***Καλύβα τοῦ προδότη!*** Ποίου προδότου; Ἐδῶ δὲν ὑπάρχει προδότης ἀλλ' ἐν παιδίον μεγαλόφρον, ἰσχυρὸν τὴν θέλησιν, προάγον τὴν αὐτοθυσίαν μέχρι τοῦ ἐσχάτου ὁρίου, οὗ πέραν θὰ ἦτο ἔγκλημα τερατῶδες. Τὸ παιδίον τοῦτο χάριν ἑνὸς ἀγνώστου ἀψηφεῖ τὰς ἀπειλὰς στρατιωτικοῦ ἀποσπάσματος, ἀποκρούει τὰ χαρίσματα τοῦ λοχίου, ὑφίσταται κακώσεις· μὲ μίαν λέξιν, δύναται νὰ σωθῇ· ἀλλὰ τὴν λέξιν ταύτην δὲν τὴν ἐκστομίζει. Πότε δὲ ἐκσπᾷ αὕτη ἐκ τοῦ στόματός του, σχεδὸν ἀκουσίως καὶ τότε, ὡς αὐτόματος κραυγὴ ὁρμεμφύτου; ὅταν τὸ παιδίον βλέπῃ τὸν πατέρα του εἰς τὸν ἔσχατον κίνδυνον.

Παραθέτω ἐκ τοῦ συγγραφέως. «Ἡ εἰκόνα αὐτὴ τὴ στιγμὴ ἦταν τρομερὴ καὶ θλιβερή. Ὁ πατέρας τοῦ Γιωργάκη μὲ φωνὲς καὶ κλάματα ἔσπρωχνε τοὺς στρατιῶτες ποῦ προσπαθοῦσαν νὰ τὸν δέσουν, ἡ γυναῖκά του τραβοῦσε τὰ μαλλιὰ τῆς κεφαλῆς της ζητῶντας βοήθεια, ἐν ᾧ ὁ Γιωργάκης ἐφώναζε μὲ κλάματα: — Εἶνε κρῖμα νὰ μᾶς παιδεύετε ἔτσι ἄσπλαγχνα». Τὸ μεγαλόψυχον παιδίον μένει ἀκόμη καρτερικῶς ἀνένδοτον. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον, — Ἐμπρός, ἀλαζόπιστοι, εἶπεν ἕνας στρατιώτης χτυπῶν (sic) αὐτοὺς ἀλύπητα καὶ ἄσπλαγχνα μὲ κοντακιὲς καὶ φτυσιές. — Βοήθεια, βοήθεια, τὸ παιδί μου! ἐφώναζεν ἡ μάνα. Οἱ στρατιῶτες δὲν ἄκουαν 'ς τὰ κλάματα καὶ τὲς φωνές, τοὺς χτυποῦσαν ἀλύπητα. ***Ὁ πατέρας τοῦ Γιωργάκη δειλιασμένος καὶ χωρὶς πνοὴ ἔπεσε 'ς τὴ γῆ.*** — Ἄ! τὸν ἀλλαξόπιστο, εἶπεν ὁ λοχίας, μᾶς κάμνει τώρα καὶ τὸν ψόφιον· ***στρατιώτη, κάψε του 'ς τὰ χέρια μπαροῦτι καὶ μολύβι γιὰ νὰ ἰδοῦμε, ζωντανεύει τὸ σκυλί***»... Πῶς; ἔπρεπε τὸ παιδίον ν' ἀφήσῃ οὕτω βασανιζόμενον τὸν πατέρα του χάριν ἑνὸς ἀγνώστου, χάριν ἑνὸς ἀνάνδρου, ὅστις ὄπισθεν τῆς πέτρας τοῦ τοίχου ἤκουεν, ἂν δὲν ἔβλεπεν, τί ὑφίσταντο δι' αὐτὸν τρία ἀθῷα πλάσματα, ἰδίως δὲ ὁ μικρὸς σωτήρ του, καὶ δὲν ὥρμα ἐκ τῆς κρύπτης του μετὰ κραυγῆς ἀληθῶς παλληκαρίσιας πρὸς τὸν λοχίαν·

— Νά, πιάστε με, δέστε με, κι' ἄστε τὸ παιδὶ καὶ τοὺς γονειούς του!

Τὴν ἱερότητα τοῦ ἀσύλου, ἣν τόσον ἀδεξίως ἐπραγματεύθη ὁ συγγραφεύς, ἔλαβεν ὡς θέμα ὁ Προσπὲρ Μεριμὲ εἰς τὸν ἔξοχον αὐτοῦ Ματαῖο Φαλκόνε. Ἐκεῖ εὑρισκόμεθα εἰς τὰς φάραγγας καὶ τὰς λόχμας τοῦ Πορτοβέκιου, ἔχομεν δ' ἐνώπιόν μας τὴν ὑπερήφανον καὶ ἡμιαγρίαν ψυχὴν Κορσικανοῦ· ἔτι δὲ ὁ μικρὸς Φορτουνάτος προδίδει πράγματι τὸν φυγόδικον χάριν ἑνὸς ὡρολογίου. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ Φαλκόνε συντρίβει εἰς μυρία τεμάχια ἐπὶ λίθου τὸ κατηραμένον ὡρολόγιον λέγων·

— Αὐτὸ τὸ παιδί, εἶνε ὁ πρῶτος προδότης ποῦ ἐβγῆκεν ἀπὸ τὴν γενεάν μας!

Ρίψας δὲ τὸ ὅπλον του ἐπ' ὤμου δια-

τάσσει τὸν υἱόν του νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ· ἡ μήτηρ, τρέξασα κατόπιν του «εἶνε παιδί σου, τῷ εἶπε, διὰ φωνῆς ὑποτρεμούσης, ἀτενίζουσα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τὸν σύζυγόν της.

—Ἄφες με, εἶπεν ὁ Ματαῖος, εἶμαι ὁ πατέρας του!

Καὶ φθάσας εἰς μικρὰν φάραγγα, ὅπου τὸ χῶμα ἦτο μαλακὸν καὶ ἠδύνατο εὐκόλως νὰ σκαφῇ, τὸ θανατώνει διὰ τοῦ ἰδίου ὅπλου του, καὶ ἀπέρχεται χωρὶς νὰ ρίψῃ βλέμμα ἐπὶ τοῦ πτώματος.

Αἱ λέξεις «σπίτι προδότου» τὰς ὁποίας ἐν τῷ ἀριστουργήματι τοῦ Μεριμὲ λέγει ὁ φυγόδικος πτύων ἐπὶ τοῦ κατωφλίου τῆς οἰκίας τοῦ Φαλκόνε, καθ' ἣν στιγμὴν μέλλει ν' ἀναχωρήσῃ μετὰ τοῦ ἀποσπάσματος, γεννῶσιν ἐν ἡμῖν τραγικὴν φρικίασιν· αἱ λέξεις **καλύβα τοῦ προδότη**, τὰς ὁποίας ψιθυρίζουν ἐν τῷ παρόντι διηγήματι οἱ χωρικοὶ παρερχόμενοι, γεννῶσιν ἐν ἡμῖν διαμαρτυρίαν.

[Ἕπεται τὸ τέλος]

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Ἐνδυναμωτικαὶ ἰδιότητες τοῦ σακχάρου.

Ἐσχάτως ἐγένοντο ἐν Ἀγγλίᾳ λίαν ἐνδιαφέρουσαι δοκιμαί, καθὼς ἀναγγέλλει τὸ ἐν Γκαϊρλτς τεχνικὸν γραφεῖον τοῦ Ριχάρδου Λύδερς, ὅπως προσδιορισθῇ ἡ θρεπτικὴ δύναμις τῆς σακχάρεως. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐξελέγησαν διάφοροι ὑγιέστατοι ἄνθρωποι, οἵτινες ὤφειλον νὰ ἐκτελῶσι συνήθεις ἐργασίας. Τὴν πρώτην ἡμέραν παρετέθη αὐτοῖς μόνον ὕδωρ. Τὴν δευτέραν ἡμέραν ἔλαβον 100 γραμμάρια σακχάρεως διαλελυμμένα ἐντὸς ἴσης ποσότητος ὕδατος. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο ὅτι διὰ τῆς σακχάρεως ὄχι μόνον ἐπῆλθεν ἡ κόπωσις πολὺ ἀργότερα ἀλλὰ καὶ ἡ ἰσχὺς τῶν μυώνων ηὐξήθη περίπου κατὰ 70 %. Κατόπιν προσετέθη εἰς τὰ συνήθη γεύματα σάκχαρις καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν ὅτι ἡ κόπωσις ἠλαττώθη καὶ ἡ δύναμις πρὸς ἐργασίαν ηὐξήθη. Ρ*

Φιλολογικά, Καλλιτεχνικά, Ἐπιστημονικά, Εἰδήσεις.

Ὑπὸ τοῦ κ. Γεωργίου Ν. Χατζιδάκι ἐξεδόθη ἐσχάτως, ἀνατυπωθὲν ἐκ τῆς «Ἀθηνᾶς» εἰς τόμον τριακοσίων περίπου σελίδων καὶ τὸ Γ' μέρος τῆς «Περὶ τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος ἐν Ἑλλάδι» μελέτης. Ἐπιγράφεται «Εἰδώλων Κατάλυσις» καὶ εἶνε ἀνασκευὴ τῆς γνωστῆς γλωσσικῆς μελέτης, τὴν ὁποίαν ὁ κ. Ε. Δ. Ροΐδης ἐξέδωκε τῷ 1893 ὑπὸ τὸν τίτλον τὰ «Εἴδωλα». Περὶ τοῦ νέου τούτου ἔργου τοῦ διαπρεποῦς γλωσσολόγου θὰ κάμωμεν ἐκτενέστερον λόγον ἐν τῇ Εἰκ. Ἑστίᾳ προσεχῶς. Τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως ἐξεδόθησαν ἰδιαιτέρως καὶ οἱ Φιλολογικοὶ Κροκυλεγμοί ὧν τὸ Α' μέρος πραγματεύεται περὶ τῶν εἰς πουλλος—πουλλα—πουλλον—πουλλὶ ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα πρέπει, κατὰ τὸν κ. Χατζιδάκιν, νὰ γράφωνται διὰ διπλοῦ λ.

Τοῦ ἀτυχοῦς ποιητοῦ καὶ διηγηματογράφου Γεωργίου Βιζυηνοῦ ἡ καθημερινὴ Ἑστία ἐν ἐπιφυλλίδι δημοσιεύει ἀνέκδοτον διήγημα περιεργότατον ὑπὸ τὸν τίτλον «ὁ Μοσκὼβ Σελήμ.» Λίαν προσεχῶς θὰ δημοσιεύσῃ καὶ ἡ «Εἰκονογραφ. Ἑστία» διάφορα ἀνέκδοτα ποιήματα τοῦ ποιητοῦ τῶν Ἀθηναίων Αὐρῶν, τοῦ ὁποίου κάθε ἔργον φέρει τόσον καταφανῆ τὴν σφραγῖδα τῆς ἰσχυρᾶς καὶ πρωτοτυποτάτης αὐτοῦ ἰδιοφυΐας.

Ἔφθασαν εἰς Ἀθήνας οἱ δύο παρισινοὶ ρέπορτερ Λεροὺαὶ καὶ Παπιγιώ, οἱ ὁποῖοι ὡς γνωστὸν κάμνουν τὸν γῦρον τοῦ Κόσμου χωρὶς λεπτὸν εἰς τὸ θυλάκιον. Εἰς τὰ ἔξοδα τοῦ ταξειδίου των καὶ τῆς διατροφῆς των ἐπαρκοῦν δημοσιεύοντες ἐπὶ πληρωμῇ ἄρθρα εἰς τὰς ἐφημερίδας τῶν πόλεων ὅθεν διέρχονται. Ἐν Ἀθήναις τοιαῦτα ἄρθρα ἐδημοσίευσαν εἰς τὴν Ἑστίαν καὶ εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, θὰ ἐκδώσουν δὲ καὶ ἕνα ἀριθμὸν τῆς ὑπ' αὐτῶν ἱδρυθείσης ἐφημερίδος «Καθ' ὁδὸν» ἐν ᾗ διηγοῦνται τὰς περιπετείας τοῦ ταξειδίου των.

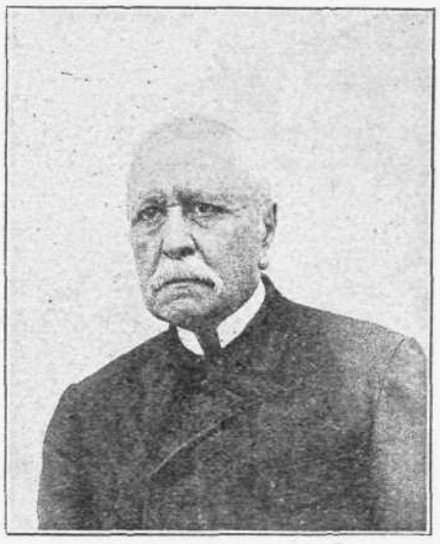

Τὴν π. Κυριακὴν ἀπεβίωσεν ὁ Ἀνδρέας Κουντουριώτης, μέγας αὐλάρχης τοῦ Βασιλέως. Ἐγεννήθη ἐν Ὕδρᾳ τῷ 1821, ἐσπούδασε δὲ ἐν Εὐρώπῃ τὰς πολιτικὰς ἐπιστήμας. Ἐπιστρέψας εἰς Ἑλλάδα ἀνεδείχθη ταχέως εἰς τὸ διπλωματικὸν στάδιον καὶ διετέλεσεν ἐπὶ μακρὸν πρέσβυς τῆς Ἑλλάδος ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὅθεν ἀνακληθεὶς τῷ 1889 διωρίσθη μέγας Αὐλάρχης. Ἡ κηδεία του ἐτελέσθη μεγαλοπρεπής, ἀποδοθεισῶν εἰς τὸν νεκρὸν τιμῶν στρατηγοῦ.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ Β'

(Ἴδε προηγούμενον φύλλον).

26.—Ποῖος ἔγραψε τὴν μελέτην «Πόθεν ἡ κοινὴ λέξις τραγουδῶ» καὶ κατὰ τίνος.

27.— Ποῖον εἶνε αὐτὸ τὸ πρᾶμμα
Ὁποῦ τῶχει κάθε πρᾶμμα:

28.—Τί κάμνει ὁ πελαργός, ὅταν στηρίζεται στὸ ἕνα ποδάρι;

29.—Τὰ ἀρχικὰ τῶν ζητουμένων λέξεων ἀποτελοῦσι τὸ ὄνομα διασήμου ποιητοῦ: 1) Ἀστήρ, 2) Ζῶον, 3) Πρόθεσις δισύλλαβος, 4) Ἄνθος, 5) Σπλάγχνον, 6) Ἀντωνυμία.

30.—

σος
ὤμος κλεὶς
εἴρων τιμὴ
στολὴ μὴ
οἰκῶ ριζῶ

Ἀντὶ τῶν ἀστερίσκων νὰ τεθῶσι λέξεις τοιαῦται, ὥστε ἡ προηγουμένη ἑκάστης νὰ ποτελῇ μετ' αὐτῆς (μὴ τηρουμένης τῆς ὀρθογραφίας) ἄλλην λέξιν καὶ αὐτὴ μετὰ τῆς ἑπομένης ἄλλην· καὶ οὕτω καθεξῆς. Θάρχίσετε ἀπὸ τὸ σῦς καὶ θὰ διευθυνθῆτε δεξιᾷ.

(Ἕπεται συνέχεια)

Πῦρ, Ἐνταῦθα. Τὰ λαμβάνομεν ὁλοέν. Πολὺ καλά.—Σκοτεινὴν Φαντασίαν, Ἐνταῦθα. Μόνον τὸ δεύτερον τετράστιχον μᾶς ἤρεσε πολύ. Ἡ τελευταία παρομοίωσις πολὺ ἄστοχος. — Bereit. Βῶλον. Ἀκριβῶς ἀντίστοιχον γερμανικόν δὲν γνωρίζομεν. Ὑπάρχει ὅμως ἓν βιβλίον ἐπιγραφόμενον "Pharus am Meere des Lebens„ περιέχον ὅ,τι ζητεῖτε. — Μαϊμοῦν τοῦ Μοντενέγρου, Ἐνταῦθα. Εἰμπορεῖτε νὰ πευθυνθῆτε πρὸς τοὺς κριτάς. Ἡμεῖς τί γνωρίζομεν; —κ. Α. Γ. Ἐνταῦθα. Φαίνεται ὅτι τὸ πρῶτον παρέπεσε. Μερικοὶ στίχοι πολὺ βεβιασμένοι.—Χειμῶνα Καλόν, ἀλλ' ἐσταλη πολὺ ἀργά, δὲν ἔχομεν τόπον. — Ἐρασιτέχνην, Πειραιά. Ἐκεῖνο τὸ συμφορά τους! τί γυρεύει μέσα εἰς τὸ ποίημα; Καμμία ἀναλογία μεταξὺ τοῦ πρώτου καὶ τοῦ δευτέρου μέρους. — Λεωνίδαν, Ἐνταῦθα. Μετρία ὑπόθεσις, πολὺ κακογραμμένη.—Δάμων καὶ Φιντίαν, Βῶλον. Ἐλήφθησαν, τινὰ θὰ χρησιμοποιηθοῦν. — κ. Κ. Α. Ἐνταῦθα. Ὁμοίως.—Διαβολεμένην. Ἐνταῦθα. Μερικὰ πολὺ νόστιμα· περιμένομεν καὶ ἄλλα.—κ. Α. Σ. Ἐνταῦθα. Ἐλήφθη ἡ μετάφρασις· δὲν ἐπροφθάσαμεν νὰ τὴν ἀναγνώσωμεν· προσεχῶς.—κ. Π. Σ. Ἰωάννινα. Ἡμ. Ρ. στέλλεται συστημένον.

Η ΦΙΛΟΚΑΛΟΣ ΠΗΝΕΛΟΠΗ
ΕΙΝΕ ΤΟ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΕΡΓΟΧΕΙΡΩΝ

Τὸ καλλίτερον ποτόν, ἀνώτερον καὶ τῆς Βενεδικτίνης ἀκόμη, εἶνε ἡ
FEUILLANTINE
τὴν ὁποίαν εὑρίσκετε εἰς τὸ κατάστημα τοῦ κ. **Γεωργίου Ι. Κορνάρου**, ὁδὸς Αἰόλου παρὰ τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν.

Φιλολογία
ΓΕΝΙΚΟΝ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΕΥΘ. ΠΟΛΙΤΑΚΗ
41 Ὁδὸς Σταδίου 41
Ἄντικρυ τοῦ Ἀρσακείου
Τὸ **Γενικὸν Βιβλιοπωλεῖον** ἔχει τοῦτο τὸ ἐξαιρετικόν: ὅτι δύναταί τις νὰ προμηθευθῇ δι' αὐτοῦ *εἰς ἃς τιμὰς καὶ παρὰ τοῖς ἐκδόταις αὐτῶν* οἱονδήποτε σύγγραμμα παντὸς κλάδου καὶ πάσης ἐπιστήμης. Τὸ Γενικὸν Βιβλιοπωλεῖον πωλεῖ φυλλάδια τῆς Εἰκονογραφημένης Ἑστίας καὶ παρέχει πᾶσαν πληροφορίαν ἀφορῶσαν τὸ περιοδικὸν ἡμῶν.
Ἐπιστῆμαι
Διδακτικὰ κλπ. Ἐγκυκλοπαιδικὰ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ
Κ. ΜΑΪΣΝΕΡ ΚΑΙ Ν. ΚΑΡΓΑΔΟΥΡΗ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1895—896.